

Stenografični zapisnik

sedme seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 22. marca 1892.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi člani razun: Njega ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, vitez Franc Langer-Podgoro, Janez Mesar, dr. Adolf Schaffer. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VI. deželno-zborske seje dne 18. marcija 1892. l.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora na Vrhniki za uvrstitev ceste skozi trg Vrhniko med okrajne ceste.
4. Ustno poročilo upravnega odseka o § 5., marg. št. 1—12 letnega poročila deželnega odbora: „Občinske zadeve“.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji posestnikov v Lahovem za preložitev ceste čez hrib Lisec in za podporo.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu muzejskega zaklada za leto 1890., in o proračunu za leto 1892. (k prilogi 31.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka glede nakupa prirodoslovne zbirke Simona Robiča za tukajšnji muzej Rudolfinum.
8. Ustno poročilo finančnega odseka glede nakupa Franc Šumijeve zbirke listin za tukajšnji deželni arhiv.
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učitelja Leopolda Čvek-a za zvišanje pokojnine.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji šolske občine Sv. Gregor glede podpore za napravo vodnjaka.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Begunjah za odpis dolga za vodovodni načrt.
12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva na Vačah za podporo za napravo brizgalnice.
13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Logškega za odpis dolga 8391 gld. 37¹/₂ kr. deželnemu zakladu povodom zgradbe ceste Logatec-Rovte.

Stenographischer Bericht

der siebenten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 22. März 1892.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Franz Ritter Langer von Podgoro, Johann Mesar, Dr. Adolf Schaffer. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der VI. Landtags-Sitzung vom 18. März 1892.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstrassenausschusses Oberlaibach um Einreihung der durch Oberlaibach führenden Straße unter die Bezirksstrassen.
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 5, Marg. 1—12 des Rechenschaftsberichtes des Landesausschusses: „Gemeindeangelegenheiten“.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Besitzer von Lahovo um die Strassenumlegung über den Berg Lisec und um Unterstützung.
6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Musealfondes pro 1890 und den Voranschlag pro 1892 (zur Beilage 31).
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Ankauf der naturhistorischen Sammlung des Simon Robič für das hiesige Museum Rudolfinum.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Ankauf der Franz Schumi'schen Urkundenammlung für das hiesige Landesarchiv.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Lehrers Leopold Čvek um Erhöhung seiner Pension.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Schulgemeinde St. Gregor um Subvention behufs Herstellung eines Brunnens.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Bigaun um Abschreibung einer Schuld für die Anfertigung des Planes für die Wasserleitung.
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Watsch um Subvention für die Anschaffung einer Feuerspritze.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirksstrassenausschusses von Loitisch um Abschreibung der Landesschuld von 8391 fl. 37¹/₂ kr. anlässlich des Straßenaufbaues Loitisch-Gereuth.

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji muzejskega društva za Kranjsko za podporo.
15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva občine Vrabče glede podpore za nakup plemenskih bikov.
16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva na Vrhniki za podporo za vzdrževanje občinske bolnice.
17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji krajnega šolskega sveta v Bojancih za podporo za zgradbo šolskega poslopja.
18. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji komiteja za zgradbo mostů čez Savo pri Radečah glede zgradbe omenjenega mostů.
19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Žužemperku za podporo za napravo vodovoda.
20. Ustno poročilo finančnega odseka o predlogu g. poslanca Viljema Pfeiferja, da se za leto 1893. dovoli iz deželnega zaklada znesek do 10.000 gld. za brezobrestna posojila vinogradnikom, kateri na novo zasajajo svoje vinograde.
21. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Dolu za odpis oskrbovalnih troškov za hirajočo Frančiško Vidmar.
22. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Budanjah glede podpore za popravo občinske ceste.
23. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji meščanov v Krškem za oprostitev inostarine na deželnem mostu čez Savo v Krškem.
24. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občinskega zastopa Vrhniskega za razdružitev te občine v tri samostojne občine.
25. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji živinozdravnika Hugona Turka za razpis kake živinozdravniške službe oziroma za nagrado.
26. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županste Britof, Famlje in Gorenje Vreme, da se mitnica na Reški cesti opusti.
14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Musealvereines für Krain um Subvention.
15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Urabtsche zum Ankaufe von Zuchtstieren.
16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Oberlaibach um Subvention zur Erhaltung des Gemeindepitals.
17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Ortsschulrathes in Bojanze um Subvention für den Schulhausbau.
18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Savebrückenbau-Comités in Ratschach inbetreff Errichtung dieser Brücke.
19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Seifenberg um Subvention für die Anlage der Wasserleitung.
20. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Antrag des Herrn Abgeordneten Wilhelm Pfeifer wegen Bewilligung eines Credits bis zum Betrage von 10.000 fl. für das Jahr 1893 aus dem Landesfonde behufs Gewährung von unverzinslichen Darlehen an Weinbauer zur Wiederherstellung ihrer Weingärten.
21. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Lustthal um Abschreibung der Siedehausverpflegskosten für Franziska Vidmar.
22. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Budajne um Subvention behufs Herstellung einer Gemeindestraße.
23. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Insassen von Gurkfeld um Befreiung von der Zahlung der Brückenmauth an der landschaftlichen Savebrücke in Gurkfeld.
24. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeindevertretung von Oberlaibach um Trennung dieser Gemeinde in drei selbständige Gemeinden.
25. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Thierarztes Hugo Turk um Ausschreibung einer Thierarztesstelle, beziehungsweise um Remuneration.
26. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeindeämter Britof, Famlje und Ober-Vrem um Auflassung der Mauth an der Rekastraße.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrujem sklepčnost visoke zbornice in otvar-sejo. Gospoda zapisnikarja prosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VI. deželno-zborske seje dne 18. marcija 1892.**1. Lesung des Protokollses der VI. Landtags-sitzung vom 18. März 1892.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VI. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der VI. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanemu zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

Druga točka dnevnega reda je:

2. Naznanila deželno-zborskega pred-sedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Izročam sledeče prošnje:

Zarnik Helena, soproga umirovljenega učitelja v Ljubljani prosi podpore za vzgojevanje svoje hčere Stanislaje.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Vodstvo deželnega arhiva v tukajšnjem Rudolfinumu prosi kredita za arhiv in knjižnico za pokrivanje raznih potrebščin.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izroča sledeči prošnji:

Peter Milef, Mathias Eppich und Josef Altmann, Hauptschubführer, bitten um Gehaltserhöhung, Bewilligung von Quartiergeldern oder Theuerungsbeiträgen.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Odbor slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani prosi za dovolitev nagrad učiteljem, kateri delujejo v šolskih delarnah.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pakiž izroča prošnjo Kerše Henrika, slepca v Ljubljani, za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo županstva v Vipavi za vreditve kanalizacije ob državni cesti skozi trg Vipavo.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Naznanjam visokemu zboru, da je gospod poslanec vitez Langer opravičil odsotnost od današnje seje.

Prestopimo k 3. točki dnevnega reda, to je:

3. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora na Vrhniki za uvrstitev ceste skozi trg Vrhniko med okrajne ceste.**3. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstrassenausschusses Oberlaibach um Einreihung der durch Oberlaibach führenden Straße unter die Bezirksstrassen.****Poročevalec dr. Tavčar:**

Visoka zbornica! Okrajni cestni odbor prosi sledeče (bere: — liest):

„Skozi trg »Vrhnika« pelje cesta od mostu črez Ljubljano do državne ceste v »Hribu«. Cela proga narisana je v priloženem načrtu pod A, B, C in je 710 m dolga. Ta cesta je bila do leta 1870. okrajna cesta, od tega časa se je pa opustila in se le proga A — B (170 m) včasih kadar je prav slaba, na račun okrajnega cestnega odbora popravi, proga B — C (540 m) bi morali pa tržanje vzdržavati.

Gledé na to, da pelje omenjena cesta do c. kr. uradov, župnijske cerkve, župnijskega oziroma dekanijskega urada in šole, se torej najbolj rabi; dalje, da plačuje trg sam 5935 gld. 52 kr. direktnega davka, oziroma na 10% dokladi za okrajne ceste 593 gld. 55 kr., da je v celi tržki občini le 541 m okrajne ceste proti »Podlipi« in da morajo vse druge ceste kakor:

»Stare iderske ceste«	8½ km
»Stare logaške ceste«	9 »
»cesta v Bela«	5 »
»cesta v Mirken Verd«	2 »

skupaj 24½ km

in še več drugih občinskih potov sami tržanje popravljati, kar stane na leto črez 900 gld., uvidel je okrajni cestni odbor krivico, katera se je tržanom s tem storila, da se je cestna proga skozi trg »Vrhnika« iz okrajnih cest izključila in je vsled tega v seji dne 4. februarija 1892. jednoglasno sklenil, to progo zopet med okrajne ceste sprejeti ter prosi: Visoki deželni zbor naj sklene, da se cesta od »Franc Josipovega mostu na Vrhniki do glavne ceste v Hribu med okrajne ceste uvrsti“.

Iz razlogov v prošnji navajanih, posebno iz razloga, da je prošnjo vložil sam cestni odbor, ki razmerje najbolje pozna, predlaga upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnji cestnega odbora na Vrhniki se ugoti ter se ina vsled tega skozi Vrhniko vodeča cesta, ki je v prošnji priloženi mapi zaznamovana s parcelami 2882/5, 2882/4, 2863/2, 2863/1 na progi od

tako imenovanega Franc Josipovega mosta do tje, kjer se ta proga zopet strinja z državno cesto v Hribu, uvrsti med okrajne ceste«.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 4. točki dnevnega reda, to je:

4. Ustno poročilo upravnega odseka o § 5., marg. št. 1 — 12 letnega poročila deželnega odbora: „Občinske zadeve“.

4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 5, Marg. 1 — 12 des Rechnungsbereiches des Landesauschusses: „Gemeindeangelegenheiten“.

Poročevalec dr. Tavčar:

Poročati mi je o marginalnih številkah 1. do vštete 12. § 5. letnega poročila, tikajočega se občinskih stvari. Ker so razmere take, da se lahko poročilo skrči in se skupaj poroča o različnih točkah in ker je to poročanje več ali manj le formalnega pomena, prosim gospoda predsednika dovoljenja, da smem o tistih točkah, ki so skupne, tudi poročati skupno.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora? (Se ne ugovarja — Wird kein Widerspruch erhoben), smatram, da visoki zbor pritruje temu načinu poročanja.

Prosim gospod poročevalec!

Poročevalec dr. Tavčar:

V marginalni št. 1., 2. in 3. poroča se o prikladah, katere so različne občine pobirale na neposredne davke in potem na užitnino; v 2. marginalni številki o upeljavi občinskih taks in v 3. marginalni številki, kako se je v nekaterih občinah upeljal pasji davek. Kar se tiče priklada, katere je dovolil deželni odbor pobirati občinam, ni dvojbe, da so dovoljene v postavnih mejah in da se ničesar ne more ugovarjati. Te priklade napravljajo v istini hud utis, ker so v nekaterih občinah res jako visoke. Priklade znašajo povprečno v vsaki občini skorej po 40% na direktni davek; najvišjo priklado, namreč 73%, ima Tržič; provzročena pa je vsled zgradbe dragega šolskega poslopja, katerega troški se morajo poplačati, kar pa ne gre drugače, nego s priklado na direktni davek ali na užitnino. Deželni odbor je torej postopal popolnoma postavno.

V drugih marginalnih številkah se poroča o nekaterih zadevah, ki so vse take, da se še ne morejo rešiti, ki torej še visé. Tako se poroča v marginalni

številki 4., kaj je storil deželni odbor glede ustanovitve okrajnega sodišča in davčnega urada v Cerknici; v marginalni št. 5., kaj je ukrenil glede okrajnega sodišča, katero naj bi se preneslo iz Kranjske gore v Jesenice. V marginalni št. 6., kaj je ukrenil glede združitve podobčine Rakitenske z občino Borovniško; v marginalni št. 7., kaj je ukrenil glede ustanovitve samostojne občine Sv. Katarina; v marginalni št. 8., kaj je ukrenil glede delitve občine Ribniške in v marginalni št. 9. istotako, kaj je ukrenil glede spremembe pri ustanovitvi občine Hrenoviške; dalje se poroča v marginalni št. 10., kaj je ukrenil deželni odbor glede delitve občine Kostel; potem v marginalni št. 11., kaj glede ustanovitve občine Preloka in končno v marginalni št. 12., kaj je ukrenil glede nekega pašnika v občini Ustje.

Pri vseh teh marginalnih številkah poroča deželni odbor, da se je obrnil do različnih faktorjev za potrebne podatke in sicer na okrajna glavarstva, na občinske svete i. t. d., in pri vsaki točki poroča, da končnega poročila še ni dobil in da torej stvar ni mogla iti naprej. Razvidno je iz tega, da tudi mi ne moremo ničesar storiti, kajti če stranke ne dajo potrebnih podatkov, tudi deželni odbor ni kriv, ako ne more nadaljevati svojega posla.

S tem je poročilo končano, ker se je marginalna št. 13. odstopila drugemu odseku.

Predlagam torej v imenu upravnega odseka, da se v § 5., marginalne št. 1. do 12. deželno-odborovega letnega poročila vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 5. točki, to je:

5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji posestnikov v Lahovem za preložitev ceste čez hrib Lisec in za podporo.

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Besitzer von Lahovo um die Straßenumlegung über den Berg Lisec und um Unterstützung.

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! France Modic iz Lahovega vložil je v družbi mnogih posestnikov in občinskih zastopnikov sledečo prošnjo (bere: — ließt):

„Die von der Laibach-Gottscheer Landesstraße in Großlasič abzweigende und in die Rakel-Lasfer Landesstraße bei dem Dorfe Grahovo einmündende Bezirksstraße, ist nach günstiger Umlegung des Slivicer und Lužarje Berges im Straßenconcurrentbezirke Loič, bis auf den Straßentheil über den Lisecberg bei dem Dorfe Radlek im Straßenconcurrentbezirke Laas, tadellos ausgeführt. Dieser Straßentheil über den Lisecberg bei

Kadlek in der Länge von 2435 m, bei der übermäßigen Steigung, theilweise über 14 Zoll per Klafter, ist für den Wagenverkehr sehr erschwerend und lebensgefährlich, daher die Umlegung schon aus Rücksicht der öffentlichen Sicherheit dringend nöthig ist.

Die Umlegung des Liseeberges würde nach anliegender Situationsfzisse von der Bezirksstraße über den Stermec Berg bei A bis F in einer Länge von 2464 m, daher nur um 11 m länger, als die bestehende Straße, mit einer abwechselnden Steigung von $\frac{1}{2}$ bis $4\frac{1}{2}$ Zoll per Klafter durchzuführen sein. Davon entfallen im Straßenconcurrentbezirke Voitsch auf die Gemeinde Gralhovo 320 m, und Ulafa 700 m in den Straßenconcurrentbezirke Laas, auf die Gemeinde Kadlek 1164 m und Großoblat 300 m.

Nach dieser Umlegung würde eine Verbindung von Kafek zu den Bahnhöfen der Unterfrainer Bahn in Großlaas und Gutenfeld mit einer künftgerichten Straße gewonnen werden.

Außer dieser Umlegung werden die Katastralgemeinden im Straßenconcurrentbezirke Laas als: Stermec, St. Geist, Raunik, Grabischo, Siten, Zales, Wolfsbach, Großoblat, und jene im Straßenconcurrentbezirke Voitsch als Ulafa, Zirkniz, Gralhovo, welche diese Straße benötigen, die Vortheile in Erleichterung des gefährlichen Wagenverkehrs gewinnen.

Da die Grasschaft Auerberg, aus deren Waldungen bei Blutigenstein und Maczkow bis Raunik eine Straße angelegt hat, und Herrschaft Ortenegg mit deren Waldungen in der Gemeinde Stermec zu diesen Straßen gravitiren, so wünschen auch diese Interessenten die Umlegung des Liseeberges.

Nach dem anliegenden Kostenüberschlage sind die Kosten über die Umlegung der Straße über den Liseeberg sammt Beischotterung und Grundeinlösung auf 3416 fl. berechnet.

Da die angeführten Gemeinden die Bezirksstraßenumlagen bisher geleistet, dieser Straße aber nie ein Betrag zugewendet wurde, so erscheint es recht und billig, daß die Umlagen auch zu dieser Straße bestritten werden.

Da aber diese Umlagen nicht ausreichen können, so kann nur durch eine Subvention aus dem Landesfonde abgeholfen werden.

Die gefertigten Gemeinde-Vertreter und Interessenten stellen demnach das Ansuchen:

Der hohe Landtag geruhe die Umlegung der Bezirksstraße über den Liseeburg bei Kadlek zu bewilligen und aus dem Landesfonde den Beitrag von 2000 fl. zu gewähren, ferner zu veranlassen, daß die weiteren Kosten durch die Bezirksstraßenumlagen, der Bezirksstraßenconcurrentbezirke Laas und Voitsch gedeckt werden.

La hovo 30. Dezember 1891."

Tej prošnji priložen je situacijski obris in pa proračun stroškov, na kojem pa ni videti, da bi ga bil sostavil strokovnjak.

Upravni odbor ne more soditi v tem, ali naj se tu zvrši samo tako imenovana korektura že obstoječe ceste, ali pa naj se zvrši čisto nova cesta.

Za oba ta dva slučaja veljata različna postopanja. Že tukaj je treba dobiti nekakega pojasnila. Gotovo pa je treba poprej izvedeti mnenja prizadetih cestnih odborov.

Iz tega izvira, da se predležeca vloga danes definitivno rešiti ne more. Ker je pa vender le mogoče, da ne bode potreba posebnega zakona, potem se lahko da deželnemu odboru pooblastilo, da po dokončanih poizvedbah primerno podpora določi, če bi se mu to zdelo umestno.

Vender je pa upravni odsek mnenja, da bi naprosena podpora 2000 gld. bila previsoka in nedopustna.

Zategadelj predlaga upravni odsek:

Visoki zbor naj sklene:

„Prošnja Franca Modica in sodrugov odstopi se deželnemu odboru, da vse potrebno ukrene in preišče in da zasliši tudi prizadete cestne odbore z dostavkom, da naj po končanih poizvedbah, če se mu bode videlo potrebno, določi primerno deželno podporo v naproseni namen“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Nemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu muzejskega zaklada za leto 1890. in o proračunu za leto 1892. (k prilogi 31.).

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Musealfondes pro 1890 und den Voranschlag pro 1892 (zur Beilage 31).

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Mit dem Berichte des Landesauschusses, Beilage 31 ist der Rechnungsabschluss des Museums-Fondes für das Jahr 1890, sowie der Voranschlag desselben Fonds für das Jahr 1892 vorgelegt worden. Die betreffende Vorlage ist in Ihren Händen, meine Herren, und alle Details in den einzelnen Posten sowie die Zusammenstellungen der Artikel sind daraus vollständig ersichtlich; ich erlaube mir daher an der Hand dieser Vorlagen nur kurz hervorzuheben, daß, was den Rechnungsabschluss für das Jahr 1890 anlangt, die Einnahmen mit 5050 fl. präliminirt waren und daß der wirkliche Eingang sich auf 4987 fl. 53 fr. stellt, demnach ziffermäßig ein Abgang von 62 fl. 47 fr. sich ergibt. Nachdem aber dieser Abgang in den Einnahmen wesentlich aus der Post „Beitrag des Landesfondes zu den Regiekosten des Museums“ sich ergibt, unter welchem Titel um 47 fl. 83 fr. weniger, als präliminirt war, eingieng, demnach dieser Betrag gewissermaßen erspart wurde, so kann constatirt werden, daß der Rechnungsabschluss in den Einnahmen sich nahezu vollständig dem Voranschlage für das Jahr 1890 gleichstellt. Dasselbe Bewandnis hat es mit den Ausgaben, welche im Betrage von

5050 fl. präliminirt waren und effectiv 5152 fl. 19 fr. betragen, jonach eine Überschreitung um 102 fl. 19 fr. aufweisen. Diese Überschreitung ist in der Vorlage selbst hinlänglich gerechtfertigt und ich glaube daher, was den Rechnungsabschluss des Jahres 1890 betrifft, dem hohen Hause im Namen des Finanzausschusses den Antrag stellen zu dürfen, dasselbe wolle den Rechnungsabschluss des Musealfondes für das Jahr 1890 mit der Einnahme von 4987 fl. 53 fr., dann der Ausgabe von 5152 fl. 19 fr., jonach mit einem Abgange von 164 fl. 66 fr., welcher schon provisorisch aus Landesmitteln gedeckt worden ist, genehmigen.

Was den Voranschlag des Museumsfonds für das Jahr 1892 betrifft, so erlaube ich mir diesbezüglich kurz hervorzuheben, dass für das Museum für das Jahr 1892 im ganzen ein Erfordernis von 5083 fl. präliminirt ist, ein Ansat, welcher sich dem Erfordernisse für das Jahr 1891 gegenüber wesentlich niedriger stellt, indem für das Jahr 1891 6129 fl. präliminirt wurden. Der Erfolg des Jahres 1890 steht ebenfalls höher als das jetzt in Anspruch genommene Erfordernis, indem im Jahre 1890 das Erfordernis effectiv 5152 fl. betrug. Die einzelnen Posten des Erfordernisses stimmen im wesentlichen mit dem Voranschlage des vorigen Jahres überein und entfällt daher die Nothwendigkeit einer besonderen Begründung sowohl bei dem Erfordernisse, wie bei der Bedeckung, welche, wie im vorigen Jahre in dem gleichen Betrage, wie das Erfordernis mit 5883 fl. angelegt ist, wodurch Erfordernis und Bedeckung sich gegenseitig ausgleichen. Bei diesem Voranschlage ist hervorzuheben, dass der Anspruch, den der Museumsfond an die Mittel des Landes für das Jahr 1892 erheben dürfte, sich auf 4307 fl. bezieht, daher um circa 1000 fl. weniger, als im verflossenen Jahre, und ungefähr in dem gleichen Betrage, wie für das Jahr 1890. Bezüglich des Voranschlages für das Jahr 1892 erlaube ich mir gleichfalls im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen, der hohe Landtag wolle diesem Voranschlage, dessen Erfordernis mit 5083 fl. und dessen Bedeckung mit dem gleichen Betrage und mit der Maßgabe ausgewiesen erscheint, dass der Abgang pro 1892 im Betrage von 4307 fl. aus den Mitteln des Landesfonds zu bedecken ist, die hohe Genehmigung erteilen.

Was die übrigen Punkte anbelangt, insoweit sie mit dem Rechenschaftsberichte, beziehungsweise mit dem Beschlusse des hohen Hauses im verflossenen Jahre im Zusammenhange stehen, will ich nur kurz speziell der Resolution gedenken, welche dahin gieng, dass bezüglich der Reorganisation und beziehungsweise Neuorganisation der Beamtenstellen im Museum so rasch als möglich in der nächsten Session dem hohen Landtage entsprechende Anträge gestellt werden sollten. Die Gründe, warum diesem Beschlusse nicht Rechnung getragen werden konnte, sind offenkundig und liegen in den Verhältnissen, die allen bekannt sind, so dass der Finanzausschuss der Ansicht war, dass unter den außerordentlichen Verhältnissen, unter denen diese Arbeiten durchzuführen gewesen wären, diese Reorganisationsentwürfe dem diesmaligen Landtage noch nicht in Vorlage gebracht werden konnten. Der Finanzausschuss hat sich demnach unter Aufrechterhaltung seiner Anschauung über die Nothwendigkeit der durchzuführenden Reorganisation begnügt, dem hohen Landtage eine Resolution des Inhaltes vorzuschlagen,

dass der Landesausschuss beauftragt werden möge, die entsprechenden Anträge wegen der Reorganisation der Leitung und Verwaltung des Landesmuseums zuversichtlich in der nächsten Session zur Vorlage zu bringen. Indem ich mich bezüglich der Reorganisation in der Verwaltung und Leitung der Anstalt auf diese Resolution beschränke, obliegt mir bei diesem Anlasse nur noch der verschiedenen Spenden zu gedenken, die dem Museum seit der Zeit unserer letzten Versammlung zutheil geworden sind. Unter den Spendern hat sich, wie alljährlich, die krain. Sparkasse in hervorragender Weise ausgezeichnet. Die Zahl derjenigen, welche auf den verschiedensten Gebieten wertvolle Sammlungen und Objecte dem Museum zur Verfügung gestellt haben, hat sich gleichfalls nicht verringert und ich zweifle nicht, dass das hohe Haus sich vollständig dem Antrage anschließen werde, wie derselbe bei solchen Anlässen stets gestellt wurde: es möge allen Wohlthätern und Freunden des Museums für ihre oftmals bewiesene werththätige Unterstützung dieser Landesanstalt der wärmste Dank ausgesprochen werden. Dabei gebe ich der Hoffnung Ausdruck, dieses Wohlwollen möge sich immer mehr und mehr in weitere Kreise verbreiten und dadurch dem Institute auch fernerhin Förderung und Unterstützung zutheil werden!

Im Namen des Finanzausschusses habe ich demnach die Ehre zu beantragen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„1.) Der Rechnungsabschluss des Musealfondes für das Jahr 1890 mit der Einnahme von 4987 fl. 53 fr., dann der Ausgabe von 5152 fl. 19 fr., jonach mit einem Abgange von 164 fl. 66 fr., der endgiltig aus den Landesmitteln zu bedecken ist, wird ebenso genehmigt, wie der Voranschlag desselben Fonds für das Jahr 1892, dessen Erfordernis mit 5083 fl. und dessen Bedeckung mit dem gleichen Betrage und mit der Maßgabe ausgewiesen erscheint, dass der Abgang pro 1892 im Betrage von 4307 fl. aus den Mitteln des Landesfonds zu bedecken ist.

2.) Der Landesausschuss wird beauftragt, die entsprechenden Anträge wegen der Reorganisation der Leitung und Verwaltung des Landesmuseums zuversichtlich in der nächsten Session des Landtages in Vorlage zu bringen.

3.) Allen Wohlthätern und Freunden des Rudolfinums, darunter insbesondere der krain. Sparkasse in Laibach wird für die bewiesene werththätige Unterstützung dieser Landesanstalt der wärmste Dank ausgedrückt“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglesi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé 1. predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki se strinjajo z 2. predlogom, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno prosim gospode, kateri pritrdé 3. predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

7. Ustno poročilo finančnega odseka gledé nakupa prirodnoslovne zbirke Simona Robiča za tukajšnji muzej Rudolfinum.

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Ankauf der naturhistorischen Sammlung des Simon Robič für das hiesige Museum Rudolfinum.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Der Pfarradministrator Simon Robič besitzt angeblich eine wertvolle Sammlung naturhistorischer Objecte, welche er bereits in früherer Zeit dem hohen Landtage zum Ankaufe angeboten hat. Die Sammlung soll wesentlich botanischen Inhaltes sein und insoferne das Landesmuseum in dieser Richtung reichlich versorgt ist, wird es sich empfehlen, gründlich zu untersuchen, ob die Erwerbung dieser Sammlung im Interesse des Landes gelegen ist. Am 15. Jänner 1886 kam dieser Gegenstand bereits einmal im hohen Hause zur Sprache und es wurde damals beschlossen, daß die Petition des Pfarradministrators Simon Robič, beziehungsweise des Professors Hubad, der ihn damals vertrat, dem Landesausschusse überwiesen werde. Nachdem diese Angelegenheit bis heute keine Erledigung gefunden hat, eine gründliche Untersuchung derselben aber jedenfalls nothwendig erscheint, so hat sich der Finanzausschuß der Meinung angeschlossen, daß es nothwendig sei, den Landesausschuß neuerdings in dieser Hinsicht mit entsprechenden Aufträgen zu versehen. Ich erlaube mir demnach im Namen des Finanzausschusses in dieser Beziehung den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Die Petition des Pfarradministrators Simon Robič wird dem Landesausschusse im Sinne des Landtagsbeschlusses vom 15. Jänner 1886 zur Erledigung abgetreten“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Jaz sam sem imel priliko prepričati se, kakošna je zbirka, katero ponuja gospod Simon Robič visokej zbornici v nakup za deželni muzej. Gospod Robič je posvetil vse svoje življenje zbiranju znamenitih naravoslovnih predmetov in se je ves čas svojega življenja pečal poleg svojega poklica z naravoslovjem. Zbirka njegova je jako obširna in morebiti zlasti kar se tiče mahov in polžev, daleč na okolu ne eksistuje druga tako popolna, kakor je ona, katero ponuja visokemu deželnemu zboru v nakup za muzej. Zato prav toplo priporočam deželnemu odboru, da naj ne čaka in ne odlašja stvari zopet tako dolgo, kakor od leta 1886. dosedaj, temveč naj dá zbirko brž ko mogoče pregledati in naj jo potem pridobi za deželo kranjsko.

Deželni glavar:

Ker se gospod poročevalec odpove končni besedi, bodemo glasovali in prosim gospode, kateri pritrdé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustatí.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 8. točki, to je:

8. Ustno poročilo finančnega odseka gledé nakupa Franc Šumijeve zbirke listin za tukajšnji deželni arhiv.

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Ankauf der Franz Schumi'schen Urkundensammlung für das hiesige Landesarchiv.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Von Seite des Archivars des Museums, Herrn Anton Koblar liegt eine Eingabe vor, dahingehend, es möge eine Sammlung von Urkundenabschriften, die der bekannte Franz Schumi im Laufe der Jahre mit großem Kostenaufwande angelegt hat, für das Land käuflich erworben werden. Gleichzeitig wird hervorgehoben, daß der Verkäufer, was die Benützung dieser Urkunden betrifft, die Bedingung stellt, daß jene Urkunden, welche bis zum 14. Jahrhundert reichen, nicht vor einem gewissen Zeitpunkte veröffentlicht werden dürften, während bezüglich der späteren Urkunden eine Beschränkung nicht vorliegt.

Im Finanzausschusse ist dieser Gegenstand eingehend besprochen worden und wurde hiebei hervorgehoben, daß ein großer Theil der Urkunden bereits veröffentlicht ist und daß die Sammlung im großen und ganzen wesentlich vielleicht nur zu einem Drittel oder zur Hälfte Abschriften von Documenten enthält, die noch nicht bekannt sind und für das Land ein größeres Interesse besitzen. Nun befinden sich diese Abschriften heute in den Händen des Professors Luschn in Graz, welcher bereit ist, auch über den Wert dieser Urkunden als historischer Documente dem Landesausschusse Anhaltspunkte zur Beurtheilung an die Hand zu geben, sowie auch Schumi damit einverstanden ist, daß dem Landesausschusse selbst die Sammlung zur Prüfung vorgelegt werde. Im allgemeinen ist der Wert von Abschriften natürlich nicht so hoch, als von Urkunden selbst, aber es ist von vielen Seiten darauf hingewiesen worden, daß Schumi, um sich diese Abschriften zu verschaffen, doch außerordentliche Mühen und Kosten nicht gescheut habe, und daß, wenn man diese Abschriften sich wieder verschaffen wollte, man dieselben Kosten zu tragen hätte und doch vielleicht nicht in der Lage wäre, denselben Erfolg zu erreichen. Es würde sich demnach unter gewissen Umständen die Erwerbung dieser Urkundenabschriften für die historische Abtheilung des Museums empfehlen, vorausgesetzt, daß 1.) der Preis ein angemessener sei, worüber man sich heute noch kein directes Urtheil bilden kann, nachdem die nöthigen Anhaltspunkte erst auf Grund der Äußerung von Sachverständigen ge-

wonnen werden sollen und daß 2.) die Benützung der Abschriften durch keinerlei Bedingungen eingeschränkt werde. Vom Finanzausschusse wurde daher beschlossen, dem hohen Landtage im Sinne dieser Erwägungen nachstehenden Antrag zu empfehlen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Landesausschuß wird ermächtigt, die angebotenen Urkundabschriften, wenn durch Sachverständige der Wert derselben anerkannt und dargethan sein wird, daß diese Urkunden zum großen Theile wenigstens noch nicht veröffentlicht sind, um einen angemessenen, womöglich geringeren als der verlangte Preis unter der Bedingung käuflich zu erwerben, daß der Verkäufer bezüglich der späteren Verwertung dieser Abschriften auf jede Einschränkung des Rechtes des Käufers verzichtet“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 9. je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učitelja Leopolda Cvek-a za zvišanje pokojnine.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Lehrers Leopold Cvek um Erhöhung seiner Pension.

Berichterstatter Lüdemann:

Hohes Haus! Dem Finanzausschusse ist eine Petition des Leopold Cvek, welcher den Organisten- und Lehrerdienst in der Zwangsarbeitsanstalt besorgt, zugewiesen worden. Leopold Cvek ist ein sehr verdienter und würdiger Lehrer, welcher schon fünfmal die Anerkennung des Landes-schulrathes und der Schulbehörden für seine ausgezeichnete Wirksamkeit in der Schule erhalten hat. Er wurde bereits im Jahre 1854 zum Musterlehrer ernannt und am 29. August 1879 unter besonderer Anerkennung seiner Wirksamkeit mit einer Pension von 680 fl. jährlich in den Ruhestand versetzt. Im März 1880 wurde Leopold Cvek in provisorischer Eigenschaft bei der Zwangsarbeitsanstalt als Organist mit 120 fl. und als Lehrer mit 330 fl., zusammen 450 fl. angestellt. Er wirkt daselbst trotz seines Alters von nahezu 78 Jahren zur größten Zufriedenheit der Anstaltsleitung, die sein Wirken als ein solches, welches alles Lob verdient, anerkennt. Leopold Cvek ersucht nun, es möge im Falle, als er von der Anstalt zurücktritt, mit Rücksicht auf sein Alter die Pension von 680 fl., die er aus dem Normalschul-fonde bezieht, durch eine Gnadengabe erhöht werden.

Nachdem sich dieser Herr der beneidenswerten Gesundheit erfreut, um sein Wirken in der Anstalt noch fortsetzen zu können und es jetzt noch verfrüht wäre, über sein Gesuch zu entscheiden, solange als er in Wirksamkeit ist, hat der Finanzausschuß beschlossen, dermalen

auf dasselbe nicht einzugehen. Ich beantrage daher im Namen des Finanzausschusses:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Dem Gesuche des pensionirten Musterlehrers Leopold Cvek kann zur Zeit keine Folge gegeben werden“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 10. točki dnevnega reda, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji šolske občine Sv. Gregor gledé podpore za napravo vodnjaka.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Schulgemeinde St. Gregor um Subvention behufs Herstellung eines Brunnens.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Krajni šolski svet v šolski občini Sv. Gregor se je obrnil do visokega deželnega zbora s prošnjo, da bi mu dovolil podporo za napravo šolskega vodnjaka. V tej prošnji, katera se naslanja na zapisnik seje krajnega šolskega sveta pri sv. Gregorji z dné 24. januarja t. l., trdi se, da je občina šolsko poslopje zidala l. 1858. z večine ob lastnih troških in da od takrat ni dobila nikake podpore za vzdrževanje šole. Dalje se navaja, da so bile zadnje letine slabe in da si občina sama ne more napraviti vodnjaka. Vodnjak bi stal po proračunu 251 gld., ako bi se napeljala voda s šolske in z drugih streh. Iz vsega je razvidno, da se občina ne more šteti med jako premožne. Ker se je visoki deželni zbor tudi pri drugih prilikah oziral na take prošnje, misli je finančni odsek, da bi se tudi na to prošnjo jemalo ozir, vender pa ne neposredno pri visokem zboru temveč pri deželnem odboru, ker se visoka zbornica vender ne more ukvarjati s takimi rečmi.

Zaradi tega predlagam v imenu finančnega odseka.

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja šolske občine in krajnega šolskega sveta pri sv. Gregorji se izroča deželnemu odboru v primerno rešitev“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 11. točki, to je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Begunjah za odpis dolga za vodovodni načrt.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Bigann um Abschreibung einer Schuld für die Aufertigung des Planes für die Wasserleitung.

Poročevalec Kersnik:

Podobčini Begunje in Selsček pri Cerknici ste že pred dvema letoma prosili, da se jima pošlje deželni inženir, da napravi načrt za vodovod. Deželni odbor je odgovoril županstvu v Cerknici, naj izporeči podobčinama, da naj se zavežeta, da bodeda prevzeli potne troške, in dnine deželnega inženirja na svoj račun in da se bode potem inženir odposlal. Podobčini sta se res obvezali, da prevzameta troške, ali ko je bil naposled načrt dodelan, prihajale so prošnje na deželni odbor, da naj se prevzamejo troški na deželni zaklad, ker sta podobčini jako ubogi. Županstvo v Cerknici se tudi na to sklicuje, da je lani in predlanskega leta inženir hodil po Notranjem sploh in napravljal načrte ob deželnih troških, in da ni prav, ako si morata samo ti dve občini omisliti načrt ob svojih troških. Pomisliti je treba res, da obe občini nista imoviti, da štejeta le okolu 80 hiš, in da so prebivalci večinoma kajzarji. Troški vodovoda bodo po proračunu deželnega inženirja znašali okolu 1300 gld. Vodovod bode prišel v obravnavo, kadar bode deželni odbor predložil vse načrte notranjskih vodovodov. Finančni odsek je bil tudi mnenja, da ne gre tu meriti z dvojnim merilom, ter priporoča visokemu zboru, naj z ozirom na to, da so se vsem drugim občinam napravili načrti ob deželnih troških, tudi tema dvema občinama pregleda dolg v znesku 199 gld. 20 kr.

Predlog finančnega odseka se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Dolg podobčin Begunje in Selsček za napravo vodovodnih načrtov v znesku 199 gld. 20 kr. se prevzame na deželni zaklad“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Nemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 12. je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva na Vačah za podporo za napravo brizgalnice.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in

Watich um Subvention für die Anschaffung einer Feuerpritze.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Županstvo občine Vače je predložilo prošnjo, v kateri utemeljuje, kako potrebno bi bilo napraviti brizgalnico, ker je občina pred nekaterimi leti že napravila tudi primeren vodnjak za 1600 gld. Prošnja spada gotovo v prvi vrsti v delokrog deželnega odbora, kateri ima na podlagi zakona z dne 20. decembra l. 1884., dež. zak. št. 17., določevati doneske gasilnim društvam in občinam za napravo gasilnega orodja. Ker se še nobena taka prošnja ni odbila, uslišala bi se bila gotovo tudi ta.

Predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja županstva na Vači izroča se z ozirom na zakon z dne 20. decembra 1884., dež. zak. št. 17., o doneskih, katere plačujejo zavarovalnice in družbe v korist gasilnih straž in v podporo ponesrečenih gasilcev, deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Nemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, kateri se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 13. točki dnevnega reda, to je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Logaškega za odpis dolga 8391 gld. 37¹/₂ kr. deželnemu zakladu povodom zgradbe ceste Logatec-Rovte.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirksstraßenausschusses von Voitsch um Abschreibung der Landesschuld von 8391 fl. 37¹/₂ fr. anlässlich des Straßenbaues Voitsch-Gerenth.

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! Okrajno-cestni odbor Logaški prosi za odpis dolga v znesku 2000 gld., katero posojilo se je bilo dalo okrajno-cestnemu odboru za popravo okrajne, sedaj deželne ceste Logatec-Rovte in pa dalje za odpis dolga deželni prisilni delarnici v znesku 6391 gld. 37¹/₂ kr., torej skupaj za odpis dolga 8391 gld. 37¹/₂ kr. Cestni odbor utemeljuje svojo prošnjo jako obširno. Dolg deželni prisilni delarnici je nastal za zgradbo ceste iz Dolenjega Logatca v Rovte. Troški te ceste so bili takrat proračunjeni in sicer za umetniška dela 13.613 gld. 9 kr., za vozna in druga dela 22.693 gld. 8 kr.,

skupaj torej na 36.323 gld. 17 kr. Faktično pa je stala ta cesta, vključ temu, da še kake 3 km treba dodelati, — da torej še ni cela cesta gotova, — veliko več in sicer se je pokrilo iz dohodkov cestne priklade 14.548 gld. 15 kr., potem z večkratnimi deželnimi podporami v skupnem znesku 7213 gld. 28 $\frac{1}{2}$ kr., torej skupaj 21.761 gld. 43 $\frac{1}{2}$ kr. Temu je pa prištevati tudi dolg deželni prisilni delarnici v znesku 6391 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr. in pa potreščina za še nedodelani del ceste v znesku 2200 gld., ki je vstavljen v proračunu za tekoče leto, tako, da v gotovem denarji znašajo vsi troški 30.352 gld. 81 kr. Cestni odbor meni, da so stala vozna in druga naturalna dela vsaj toliko, kakor je bilo proračunjeno, torej 22.693 gld. 8 kr., tako, da bi vsa ta cesta stala 53.045 gld. 89 kr., in da so na račun vseh teh troškov dobili od dežele samo 7213 gld. 28 kr. Ta račun je pač nekoliko pretiran gledé svote 22.693 gld. 8 kr. za vozna in druga dela, ker se mora uvaževati, da so pri teh delih tudi pomagali prisiljenci in da je dolg 6391 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr. vsaj deloma že zapopaden v tej svoti. Vender pa se lahko vzame, da je cesta stala najmanj okroglo 36.000 gld. in bržkone še več. Ako vzamemo, da je cesta le toliko stala, kakor je bilo proračunjeno, in da je okraj dobil od dežele 7213 gld., dobil je vender še za 4894 gld. manj, nego je znašala tretjina vseh troškov. Ako se pa vzamejo troški, kolikor se je v resnici izdalo, namreč v znesku 30.352 gld. 81 kr., bi znašala tretjina, kakor se navadno dajejo take podpore, 10.117 gld. 60 kr., tako da bi bil po tem računu logaški okraj vender še okroglo 2900 gld. manj dobil, kakor tretjino vseh troškov.

Prosilci se dalje sklicujejo na to, da morajo plačevati 20% cestne priklade, katera je proračunjena za tekoče leto. Dalje pravijo, da imajo občine logaškega okraja 15 do 50% občinskih priklad in da morajo mitnino na Rakeku in na Bloški Polici večinoma plačevati prebivalci logaškega okraja. Posledna trditev se mi ne zdi istinita, ker večina voznikov prihaja iz Loškega in Ribniškega okraja. Dalje pravijo prosilci, da se bode cesta iz Dolenje vasi do Rakeka in pa cesta iz Begunj do Šentvida uvrstila med okrajne ceste, in da se bode zaradi tega potreščina logaškega cestnega odbora še pomnožila.

Gledé tega omenjam, da se to še ni zgodilo in da to na sedanji položaj ne more upljivati. Dalje se sklicujejo tudi na to, da bode po projektovani cesti iz Loškega potoka v Sodražico in Ribnico mnogo prometa odvrnenga od Rakeka v Ribniško dolino. Ta uzrok se sedaj ne more uvaževati, ker se cesta iz Loškega potoka v Ribnico še ni pričela zidati in se ne ve, kake posledice bode imela na promet. Pač pa je uvaževati, da je cestni okraj logaški res s cestami preobložen in da je dobil za zgradbo važne in drage ceste iz Dolenjega Logatca v Rovte dosedaj le malo podporo 7213 gld. Zaradi tega je mislil finančni odsek, da naj se ta podpora s tem nekoliko poviša, da se cestnemu okraju Logaškemu del njegovega dolga odpiše.

Dolg 2000 gld. je nastal za popravo ceste iz Rakeka proti Ložu, za katero visoki deželni zbor ni dovolil nikake podpore in zaradi tega je finančni

odsek mislil, da naj se cestnemu okraju Logaškemu ta dolg odpiše kot podpora za zgradbo ceste iz Logatca v Rovte.

Čast mi je torej v imenu finančnega odseka priporočati sledeči predlog:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Cestnemu okraju Logaškemu se odpiše deželnemu zakladu dolžno posojilo znašajoče 2000 gld. in od dolga prisilni delarnici 6391 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr., delni znesek 1391 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr. ter privoljuje, da se ostali dolg v znesku 5000 gld. plača v petletnih obrokih po 1000 gld. — pričenski leta 1893.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Nemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka dnevnega reda je:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji muzejskega društva za Kranjsko za podporo.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Musealvereines für Krain um Subvention.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Hoher Landtag! Dem krainischen Musealverein ist im vorigen Jahre ein Betrag von 400 fl. zur Unterstützung seiner Arbeiten vom hohen Landtage bewilligt worden.

Heute erscheint dieser Verein wieder mit der Bitte, ihm die gleiche Unterstützung auch für das laufende Jahr zutheilen werden zu lassen. Die erspriessliche Wirksamkeit des Vereines ist, glaube ich, allen Herren bekannt, die Publikationen desselben sind verbreitet und bringen höchst interessante, auf die Geschichte des Landes bezügliche Details, die die vollste Aufmerksamkeit verdienen. Ich glaube also, annehmen zu dürfen, daß der Thätigkeit dieses Vereines die Anerkennung des hohen Landtages gesichert ist und daß derselbe daher keine Fehlbilte stellt, wenn er auf eine Unterstützung des hohen Landtages auch für das laufende Jahr reflectirt. Im Finanzausschusse waren diese Erwägungen für seine Beschlüsse maßgebend, nur war der Finanzausschuß der Meinung, daß es wünschenswert sei, wenn der Verein sowohl für das laufende Jahr nachträglich einen Ausweis über seine Gebahrung vorlegen, als auch in Zukunft, falls er neuerdings mit Unterstützungsansprüchen herantreten sollte, sein Gesuch stets mit einer entsprechenden Darstellung seiner finanziellen Lage, der Ausgaben und Einnahmen belegen würde, um auf Grundlage dieser Ausweise das Bedürfnis des Vereines genauer beurtheilen zu können, als dies nach den vorliegenden Daten allein geschehen konnte. In diesem Sinne beantragt der Finanzausschuß:

Das hohe Haus geruhe zu beschließen:

„Dem frainischen Musealvereine wird für das Jahr 1892 eine Subvention von 400 fl. bewilliget, die aus dem Landesfonde zu bedecken ist.

Zugleich wird der Landesausschuss beauftragt, den genannten Verein zur Vorlage seines Rechnungsabchlusses für das Jahr 1891 aufzufordern und demselben zu bedeuten, daß die Bewilligung einer eventuellen Subvention in Zukunft von der Vorlage und Prüfung dieser Belege abhängig gemacht werden wird“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 15. točki, to je:

15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva občine Vrabče gledé podpore za nakup plemenskih bikov.

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Vrabtsche zum Kaufe von Zuchtstieren.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Občina Vrabče se je obrnila do visokega deželnega zbora s prošnjo, v kateri pravi, da bi z ozirom na zakon z dné 11. avgusta l. 1890. morala imeti najmanj dva bika. Občina leži v hribih, beda je velika in ljudje nimajo denarja, da bi si omislili potrebna dva bika. Zaradi tega se obračajo do visokega deželnega zbora, da bi jim za nakup teh dveh bikov dovolil kako podporo. Hvaležni bodo namreč za vsak dar. Finančni odsek je bil mnenja, da z ozirom na obstoječi zakon ta prošnja ne spada pred deželni zbor, ki bi je ne mogel končno rešiti, da naj se pa gledé na to, da visoki deželni zbor že precejšnjo svoto dovoljuje v povzdigo živinoreje, oziroma za nakup plemenskih bikov, prošnja izroči deželnemu odboru, kateremu letos kakor tudi v pretečenem letu itak dohajajo take prošnje.

Z ozirom na vse to, predlaga finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklène:

„Prošnja občine Vrabče za podporo za nakup plemenskih bikov se izroča deželnemu odboru v rešitev“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, kateri se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 16. je:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva na Vrhniki za podporo za vzdrževanje občinske bolnice.

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Oberlaibach um Subvention zur Erhaltung des Gemeindespitals.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Visoki deželni zbor! Županstvo na Vrhniki je predložilo prošnjo, naj se mu podeli podpora za vzdrževanje občinske bolnice in poplačilo stroškov za dva hiralca, namreč za Marjano Turk in za Tomaža Korenčana. Utemeljuje prošnjo s tem, da mora za ta dva hiralca, ki se oskrbujeta tukaj v Ljubljani, plačati na leto čez 300 gld., dalje da imajo malo občinsko bolnico, kjer imajo 10 bolnikov in 8 hirajočih, da to stane na leto blizu 1000 gld., da pa imajo premalo zaloge za take stroške, namreč le 140 gld. na leto, ker imajo le nekoliko obligacij v ta namen na razpolaganje. Vsled tega imajo vsako leto ogromnih stroškov 1415 gld., katerih ne morejo pokriti, akoravno imajo 14°/₁₀₀ občinsko doklado in porabijo skorej ³/₄ dohodkov za uboge bolnike. Faktično je občina Vrhnika že pred nekoliko leti dobila 100 gld. podpore za popravilo občinske bolnice. Ker je pa resnica, da se tam oskrbuje nekoliko ljudi in je tudi faktično, da ima občina drugih stroškov dovolj in ne more tako skrbeti za bolne in hirajoče, kakor bi bilo želeli, je po mnenji finančnega odseka prošnja utemeljena. Z ozirom tudi na to, da se po takih občinskih bolnicah razbremenjuje deželni zaklad in tukajšnja bolnica, misli je finančni odsek, da je občina vredna podpore in stavlja predlog:

Visoki deželni zbor naj sklène:

Občini Vrhniki se nakloni v svrhu dopolnitve bolnišnične opreme v tamošnji občinski bolnišnici donesek 100 gld. iz deželnega zaklada.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 17. točki, to je:

17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji krajnega šolskega sveta v Bojancih za podporo za zgradbo šolskega poslopja.

17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Ortsschulrathes in Bojanze um Subvention für den Schulhausbau.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Krajni šolski svet v Bojaneih v Črnomaljskem okraji prosi, da bi mu visoki deželni zbor naklonil podporo za zvršitev zgradbe ondote šole. Kakor je gospodom znano, je to jedna najbolj revnih občin v deželi in z ozirom na to je dobila tudi že precej veliko podpore ne le od dežele, ampak tudi od Kranjske hranilnice, dokler je ta še dajala podpore za šolske zgradbe. Občina je dobila leta 1884 — 500 gld., leta 1886. — 300 gld., 1887. leta 100 gld. in l. 1889. zopet 100 gld., torej vsega skupaj 1000 gld. podpore, akoravno je proračun te šole bil nastavljen le okroglo na 3000 gld. Občina je torej dobila že več kakor 30%. Ako se pa v poštve vzame, da je občina jako mala, da znašajo davki samo 413 gld. in da si je občina leta 1884., 1885. in 1886. nakladala 150% doklado, da je mogla napraviti si to zgradbo, mora se pač reči, da je občina podpore vredna, ker je ta šola le bolj za silo in posebno, ker dežela oziroma normalno-šolski zaklad nima drugih stroškov za to šolo. Gledé na te razmere stavlja finančni odsek vkljub temu, da je občina za svojo šolo dobila že veliko podpore, nasvet, da se občina še nekoliko podpira, da bode zmagala vse troške za to zgradbo.

Z ozirom na vse to predlagam v imenu finančnega odseka sledeče:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Šolski občini na Bojaneih v Črnomaljskem okraji se z ozirom na njene izredno slabe razmere nakloni v svrhu zvršitve šolske zgradbe končni donesek 200 gld. iz deželnega zaklada.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim tiste gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 18. točki, to je:

18. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji komitéja za zgradbo mostu čez Savo pri Radečah gledé zgradbe omenjenega mostú.

18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Savebrückenbau-Comités in Ratshach inbetreff Errichtung dieser Brücke.

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! O napravi mostu čez Savo pri Radečah, kateri bi zvezal našo deželo s Štajersko, se je že večkrat razpravljalo v tej visoki zbornici, — prvič v seji dne 6. marca 1863. l., torej že pred 29. leti.

A tudi poprej že kazalo se je živo zanimanje za zgradbo tega mostú. Naš bivši tovariš vitez Gutmansthal je bil ponudil z listom dne 13. marca 1858. l. brezobrestnega posojila do 16.000 gld. v ta namen s pogojem, da se most izgotovi do konca 1858. l. Dalje je c. kr. deželna vlada s poročilom dné 26. marca 1858. l. št. 3390 visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu priporočala, da naj se most napravi ob državnih troških. A ministerstvo tej želji ni ustreglo, pač pa privolilo mostnino, ako kdo drug napravi most. Ker se ni našel podvzeten zasebnik, akoravno bi mu bil most osobito v tistih časih, ko še ni bilo železnice od Zidanega mosta do Siseka ter je obilnemu prometu služila državna cesta ob desnem bregu Save na Kranjskem, — donášal lepe obresti, obrnila se je deželna vlada Kranjska do Štajerske z pozivom, da naj se most napravi ob skupnih stroških obeh dežel. A žal, da je tudi namestništvo Štajersko z dopisom dne 27. januarja 1860. l. št. 1270 odklonilo to ponudbo. Deželna vlada hotela je potem most napraviti zgolj na deželne troške, a namestništvo v Trstu se je temu protivilo z ozirom na to, da se bodo kmalu sklicali deželni zbori in da naj se istim prepusti odločitev v tej važni zadevi. Vsled peticij več občin Kranjske in Štajerske in mnogo tovarn in družih podvzetnikov se je razpravljalo o zgradbi mostov pri Radečah in Krškem prvič dne 6. marca 1863. l. v deželnem zboru, kateremu sta bila predložena dva načrta. Nameravalo se je napraviti lesen most, čigar troški so bili proračunjeni samo na 25.796 gld. Da ni prišlo do odločilnega sklepa, izvira od tod, da se je bila med tem časom otvorila železnica Zidanimost — Sisek, katera je Kranjski strani odvzela mnogo vožnje, in da se je zgradba mostu pri Krškem smatrala nujnejšo, nego onega pri Radečah. Vsekako pa se je hotelo počakati, kako se bode razvil promet v prihodnje. Zanimivo pa je, kaj je že takrat izrekel gospod poročevalec v tej zadevi. Kakor je razvidno iz stenografičnih zapisnikov, rekel je tedanji poročevalec, da je bila zgradba mostu pri Radečah v letih 1850 — 1862 tako potrebna in nujna, da bode za vselej ostalo neumljivo, da se takrat ni napravil most za 25.000 gld. na mestu, kjer je, kakor se je zatrjevalo, brod donášal na leto okoli 10.000 gld. dobička. Tako se je mislilo takrat in to je resnica. Most se ni napravil zaradi pomanjkanja podvzetnosti in zaradi tega, ker je bil brod čez Savo v rokah za oni kraj mogočnega moža, kateremu bi most nikakor ne bil ugajal.

Stvar je potem več let mirovala ter se je vnovič razpravljalo leta 1872. v tej visoki zbornici. Takrat se je bil osnoval posebni odbor za zgradbo mostu v Radečah in dne 4. aprila 1872 vršil tudi ogled na lici mesta, pri katerem ste bili zastopani okrajni glavarstvi Celjsko in Krško. Ministerstvo za notranje zadeve je z odredbo dne 3. maja 1872 št. 4691 dovolilo zgradbo mostu s proračunjenimi troški 36.000 gld. in po predloženih načrtih, ker proti zgradbi ni bilo nikacih tehničnih ovir.

Deželni zbor je sè sklepom dné 20. decembra 1873 za to podjetje dovolil podpore 4000 gld. Jednako podporo je okljubil zgradbeni odbor. Do-

volilo se je podjetniku tudi pobiranje mostarine za 50 let. A tudi ti sklepi ostali so samo na papirji.

Čez 15 let so županstvo v Radečah in drugovi ponovili prošnjo za zgradbo mostu in visoki deželni zbor je sklepom dne 17. januarja 1888. l. naročil deželnemu odboru, da dá še pregledati stavbene načrte in proračune in da se obrne vnovič zaradi pridobitve podpore do visoke c. kr. vlade, do deželnega odbora Štajerskega in drugih interesentov.

Deželni stavbeni urad se je izrekel, da bi lesen most čez Savo zaradi podražitve hrastovega lesa več stal, kakor je bilo prvotno proračunjeno (36.000 gld.) in da bi bilo zlasti zaradi večje trpežnosti železnega mostu in zaradi manjših vzdrževalnih stroškov bolj primerno napraviti železen most, nego lesenega.

Deželni odbor je dal po inženirji Hrasky-ju napraviti nov načrt stabilnega železnega mostu, ki bi stal 90.000 gld. Vsled nove prošnje de pr. 5. novembra 1889 št. 118, v kateri se je 17 udeležencev iz Radeč zavezalo, jamčiti deželi za znesek 30.000 gld. za mostno zgradbo, naročil je visoki deželni zbor s svojim sklepom deželnemu odboru, da naj stori potrebne korake, da se izvršitev mostu zagotovi kot skupno podjetje dežele Kranjske in Štajerske.

Deželni odbor je naznanil te sklepe c. kr. deželni vladi in deželnemu odboru Štajerskemu ter si prizadeval zagotoviti zgradbo.

Ker je c. kr. deželna vlada izrekla neke pomisleke proti izdelanemu načrtu, vršil se je dne 16. avgusta 1890. l. skupno z državnim inženirjem ogled v Radečah, pri katerem se je dokazalo, da ni drugega primernejšega kraja pri Radečah za zgradbo mostu od onega, za katerega se je odločil deželni inženir. Poslednji napravil je še drug načrt, kojega izvršitev bi stala samo 80.000 gld. Deželni odbor je predložil načrt c. kr. deželni vladi, ji z dopisoma dne 2. avgusta 1891 št. 4813 in 11. novembra 1891 št. 9045 vso zadevo obširno razložil ter prosil za nameravano zgradbo državne podpore.

O tej prošnji do danes še ni rešitve, vendar je gledé na obče priznano potrebo in korist mostne zveze med Štajersko in Kranjsko in da se za to zanima tudi c. kr. vojno ministerstvo, katero bode rabilo most, ne da bi mu trebalo plačevati mostarine, upravičeno pričakovati od visoke c. kr. vlade zdatne podpore. Vsa zadeva je letos toliko ugodnejša, kakor v prejšnjih letih, ker je občinski odbor Radeški v seji 6. februarja 1891 soglasno sklenil, da prevzame občina sama tisto tretjino nepokritih zgradbenih stroškov, katera se je do sedaj brezuspešno pričakovala od dežele Štajerske. Ta sklep sta naznanila občinsko predstojništvo in stavbeni komité z vlogo de pr. 28. februarja 1891 št. 1657 deželnemu odboru, kateri je prositelje obvestil, da hoče predlagati slavnemu zboru, da se zgradba vrši tako, da prevzame dežela dve tretjini, občina Radeška pa eno tretjino nepokritih stroškov. Temu nasvetu pridružil se je tudi finančni odsek.

S tem bi bila zgradba mostu zagotovljena, a ker so vendar troški 80.000 gld. za deželo in občino

Radeško samo previsoki, treba je odločno delati na to, da dasti država in dežela Štajerska zdatno podporo. Finančni odsek pričakuje, da se bode tem potem dobilo vsaj 20.000 gld. Od nepokritih 60.000 gld. prevzela bi dežela 40.000 gld., občina pa 20.000 gld. Mostarine, katera se bode tudi v tej razmeri delila, se pričakuje na leto vsaj 3.000 gld., tako da bi se izdani kapital primerno obrestoval.

O potrebi mostu se je že pri raznih razpravah in ukrepih mnogo govorilo in pisalo. Opozarjati hočem le na to, da do sedaj od Litije do Sevnice — 50 km daleč — ni nobenega mostu čez Savo, da leže Radeče nasproti Zidanemu mostu, ki je vozel trem železnicam, in da je torej pričakovati obilnega prometa, — dalje na to, da pri Radečah Sava vsako leto večkrat tako narase, da ondotni prebivalci po več dni ne morejo čez vodo po brodu, ki sploh ne more več ustrezati prometu sedanjega časa, — ali pa hoditi več ur daleč okoli preko Sevnice. Upravičeno smemo tudi od dežele Štajerske pričakovati zdatne podpore za zgradbo, katera bode koristila mnogim Štajerskim občinam, ki gojé isto željo, kakor Radeče.

Iz navedenega je razvidno, da se zlasti prebivalci Radeški že nad 30 let živo zanimajo in potegujejo za most čez Savo, da jih je deželni zastop Kranjski v tem prizadevanji vedno blagohotno podpiral, da jim pa dežela Štajarska ni kazala iste naklonjenosti in da se vsled tega prepotrebna zgradba do sedaj ni mogla vršiti. Da se to že več desetletij viseče vprašanje vendar enkrat povoljno reši in ker je že tudi občina Radeška storila odločilen korak, nasvetuje finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželni odbor se z ozirom na to, da je za zgradbo železnega mostu čez Savo pri Radečah od države in dežele Štajerske npravičeno pričakovati zdatne podpore — pooblašča, da zagotovi in prične zgradbo tega mostu po že izdelanem načrtu inženirja Hraskega tako, da prevzame dežela dve tretjini nepokritih stavbinskih stroškov tega skupnega podjetja, jedno tretjino pa občina Radeška.

Ob enem se deželnemu odboru naroča, da se vnovič obrne do visoke c. kr. vlade in do deželnega odbora Štajarskega zaradi primerne prispevka k tej zgradbi, za katero je izprostiti tudi dovoljenja pobiranja mostovine, in da nemudoma potrebno ukrene, da občina Radeška ali drugi udeleženci, osobito za zgradbo mostu obstoječi komité, zagotove tretjino stroškov mostne zgradbe.

Poslanec dr. Papež:

Prosim besede!

Visoka zbornica! Z velikim zadoščenjem čujem predlog finančnega odseka, iz katerega je razvidno, da je vendar jedenkrat stopilo vprašanje o Savskem mostu pri Radečah v zadnji štadij. Ali s tem vprašanjem je zvezano tudi še drugo vprašanje, o katerem se je leta 1889. zajedno razgovarjalo in katero je sedaj postalo še nujnejše vprašanje. Vsled tega se meni zdi umestno, sedaj govoriti tudi o tem

vprašanji, to je namreč o preložitvi ceste čez Brunek, katera se tako rekoč tam prične, kjer most neha. V 5. seji visokega deželnega zbora dné 28. oktobra l. 1890. poudarjalo se je dvojno stališče. Prvo stališče je bilo to, da bi po jedni varijanti stala preložitve te ceste 88.000 gld., po drugi varijanti pa 66.000 gld. Teh števil ustrašili so se marsikateri gospodje in jaz sam tudi in tako se je leta 1890. to vprašanje opustilo. Drugo stališče se je zavzemalo in vzdrževalo o drugem delu predloga upravno-gospodarskega odseka in to je druga točka sklepa visokega zbora z dné 28. oktobra leta 1890., ki se glasi, da ima deželni odbor skrbeti za to, da se bodo na cesti od Radeč do Mokronoga zvršile potrebne korekture, v kolikor se brez posebnih stroškov izpeljati dajo. Torej tudi pri tej točki se razvidi, da ima dve strani. Prva stran je vprašanje glede korektur, druga pa vprašanje zaradi stroškov. Prepričan sem, da je deželni odbor izvrševal svoj nalog in da je želel tudi letos poročati o stvari, ampak vendar konstatujem le toliko, da dotičnega poročila nimamo niti v letnem poročilu deželnega odbora, niti v drugi obliki. Izvedel sem, da so se iz Radeč poslali akti, načrt in proračun dotičnih korektur v zmislu druge točke deželnozborskega sklepa šele pred par dnevi. Iz tega načrta se vidi, da je vse, kar se tam tehnično namerava, primerno, da bi se odpravile vse strmine in tudi proračun je jako ugoden. Mislim torej, da v tem oziru deželnemu odboru ne bode več veliko skrbeti, imel bode navadno uradno izpe-lavanje in v prihodnjem zasedanju bode visokemu deželnemu zboru poročal o stvari. Druga skrb pa izvira iz dostavka »brez velikih stroškov«. Iz proračuna se vidi sedaj, da bode vsa zgradba stala 9830 gld. in to je jako ugoden proračun. Ako se ta svota primerja z onimi 88.000 gld., katere smo imeli pred očmi leta 1889., moram izreči, da je današnji primeri proračun oživil upanje v celem ondotnem prebivalstvu, da sme zopet od dežele pričakovati pomoči. Dolžnost moja je torej, da danes, ko gre za Savski most pri Radečah, tudi opozarjam na Bruneško cesto. Obe stvari izvirate iz iste gospodarske težnje in velike potrebe prebivalstva onkraj strmih gorá pri Radečah, katero bode zmiraj, tudi če se bode zgradila dolenjska železnica, gravitalo proti Zidanemu mostu. Kadar se most čez Savo zgradi, treba bode tudi, da se odstranijo one nevarne strmine na cesti, katera sedaj imena ceste prav za prav ne zasluži.

Zaradi tega si usojam staviti sledeči primerni predlog:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Deželnemu odboru se naroča, naj nadaljuje izvrševanje točke 2., deželnega zbora sklepa iz V. seje 28. oktobra 1890 glede korekture ceste čez Brunek in o tem poroča v prihodnjem zasedanju oziroma stavi primerne predloge.«

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca dra. Papeža, naj blagovolijo ustati. (Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Poslanec Žitnik:

Visoki zbor! Ker sta že dva gospoda poslanca, namreč častiti gospod poročevalec in neposredni gospod predgovornik govorila o potrebi Savskega mostu pri Radečah, meni kot tretjemu zastopniku onega okraja ne preostaja drugega, nego da častitemu gospodu poročevalcu, ki je zgodovino in potrebo tega mostu razložil tako obširno in stvarno, v imenu tamošnjega prebivalstva izrekam svojo najtoplejšo zahvalo. Potrebo mostu priznavajo vsi krogi in zaradi tega ne bodem o njej govoril, pojasnil pa bi dve stvari, namreč kakih prispevkov se je nadejati od države in od dežele štajerske. Deželni odbor štajerski ne odreka naravnost primerne prispevka k zgradbi, temveč tudi on priznava važnost in pomen nameravanega mostu in le za sedaj se ne more udeležiti tega podjetja, ker baje visoka c. kr. vlada gledé na to podjetje zavzema le bolj odklonivno stališče. Kakor pa je poizvedel in mi povedal častiti gospod tovariš in prijatelj Povše, sta c. kr. notranje in vojno ministerstvo jako naklonjeni temu podjetju iz strateških in drugih razlogov in se je torej od države nadejati izdatnega prispevka. Ker je ta obljuba gotova in smemo od države pričakovati morda celó 15.000 gld., od dežele štajerske pa vsaj 5000 gld., preostalo bi še 60.000 gld., od katerih bi dežela prevzela 40.000 gld., radeška trška občina pa 20.000 gld.

Zato prosim, naj deželni odbor visoki c. kr. deželni vladi prej ko mogoče predloži vso stvar in naj bi ona potem poslala dotični tehniški načrt visokemu c. kr. ministerstvu za notranje stvari, da se bode omenjena podpora ustavila že v proračun za leto 1893.

Poročevalec Višnikar:

Ker sta oba častita gospoda predgovornika podpirala predlog finančnega odseka, mi ni treba veliko opomniti. Le gledé zadnje opazke častitega gospoda predgovornika moram omeniti, da se je deželni odbor že obrnil do visoke c. kr. deželne vlade in sicer z dopisoma z dné 2. avgusta l. 1891. in 11. novembra l. 1891., da jej je stvar prav obširno razložil in predložil tudi dotični načrt ter da sedaj pričakuje rešitev teh dveh dopisov. Kar se tiče dodatnega predloga častitega gospoda poslanca dr. Papeža, opira se ta predlog le na že storjen sklep visokega deželnega zbora in zaradi tega nimam povoda, ugovarjati nasvetu. Prosim, da se sprejmejo nasveti finančnega odseka.

Deželni glavar:

Bodemo glasovali in sicer najprej o predlogu finančnega odseka in potem o predlogu gospoda poslanca dra. Papeža.

Prosim torej gospode, kateri pritrdé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Sedaj prosim gospode, kateri pritrdé predlogu gospoda poslanca dra. Papeža, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.) Tudi ta predlog je sprejet.

Prestopimo sedaj k 19. točki dnevnega reda, namreč:

19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Žužemberku za podporo za napravo vodovoda.

19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindecamtes in Seisenberg um Subvention für die Anlage der Wasserleitung.

Poročevalec Višnikar:

Visoki zbor! Tržka občina v Žužemberku prosi za podporo za napravo vodovoda v trgu.

Občina je napravila načrt tacega vodovoda in tudi proračun, po katerem bode stala zgradba 3036 gld. Omenja se v prošnji, da je občina bila že napravila ob lastnih troških vodovod na levem bregu trga, da pa ta vodovod ne služi prebivalcem desnega brega, ker so pota na obeh bregovih jako strma in posebno po zimi zelo nevarna. Kar se tiče potrebnih zemljišč, zavezalo se je več posestnikov, da jih odstopijo brezplačno.

Finančni odsek se je oziral na razlog, da mora občina prispevati z 25.000 gld. k zgradbi poslopja za c. kr. urade in tudi na korist vodovodne naprave.

Čast mi je torej v imenu finančnega odseka predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Tržki občini Žužemberk se dovoljuje za napravo vodovoda v Žužemberku podpore 600 gld. iz kredita za vodne zgradbe«.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 20. točki, to je:

20. Ustno poročilo finančnega odseka o predlogu g. poslanca Viljema Pfeiferja, da se za l. 1893. dovoli iz deželnega zaklada znesek do 10.000 gld. za brezobrestna posojila vinogradnikom, kateri na novo zasajajo svoje vinograde.

20. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Antrag des Herrn Abgeordneten

Wilhelm Pfeifer wegen Bewilligung eines Credits bis zum Betrage von 10.000 fl. für das Jahr 1893 aus dem Landesfonde behufs Gewährung von unverzinslichen Darlehen an Weinbauer zur Wiederherstellung ihrer Weingärten.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Visoki zbor! Jako važen je predlog, katerega je častiti gospod poslanec Pfeifer stavil v visoki zbornici in kateri je bil izročen finančnemu odseku v pretres. Finančni odsek je sprevidel, da bode morala tudi dežela zdatno podpirati vinogradnike, kateri hočejo vnovič zasaditi svoje po trtni uši uničene vinograde, kajti mnogi kraji na Dolenjskem in na Vipavskem so taki, da se druge kulture ne dajo izvesti, temveč ne preostaje, nego vinograde zasaditi z nova. Dosedaj so lastniki zemljišč največje dohodke imeli od vinogradov. Kako strašno je zadela ona nesreča prebivalstvo Dolenjske in Vipavske strani — toda v Vipavi je manj vinogradov uničenih — vidi se iz tega, kako se ljudje iz Dolenjske izseljujejo. Ni ga dneva v tednu, da ne bi ljudje odhajali čez morje, v Ameriko, in sicer ne le mlajši ljudje, ampak tudi celo oženjeni zapuste otroke, ženo in svoje kmetije ter gredo po svetu. Če se koga vpraša, kako je to, da ne moreš izhajati, odgovoril bode: Davki so tako visoki, da jih ne morem plačati, živeža si ne morem pridelati, dohodkov pa nič ni, ker so vinogradi uničeni. Jaz sam sem govoril z takimi ljudmi, ki so se pritoževali, da jim davki še niso odpisani, temveč da se od vinogradov tirjajo ravno tako visoki davki kakor poprej, akoravno je sedaj vse sama puščava.

Dežela in država bodeta torej morala nekaj storiti, da se Dolenjskemu prebivalstvu zopet omogoči vinoreja. Priznavati moram, da se vlada v zadnjem času mnogo trudi, da bi kaj storila v tem oziru in da napravlja trtnice in ameriške vinograde, iz katerih daje ljudem ameriške trte. Ravno te dni je došel spet dopis od vlade, v katerem naznanja, da je poljedelsko ministerstvo v Črnomaljskem okraji že najelo dve posestvi, na katerih bodo napravili poskušna ameriška vinograde še to spomlad. To so namreč tiste parcele, o katerih govori priloga deželnega odbora št. 30., namreč neka parcela v davčni občini Črnomaljski obsegajoča 1 oral, katera je lastnina nemškega viteškega reda in dve parceli v davčni občini Metliki, kateri obsegata 1 oral 130□ sežnje. Ministerstvo je že pooblastilo okrajno glavarstvo v Črnomlji, da je vzelo te parcele v najem. Zemljišča se bodo prekopala in v spomladi nasadila z ameriški trtami. V tem oziru torej vlada postopa res hvalevredno. Obžalovati le moremo, da trte iz državnih ameriških trtnic ne ostanejo v deželi, temuč se večinoma razpošiljajo izven dežele.

V poročilu deželnega odbora je bilo omenjeno, da se je dr. Mencinger pritožil, da se gledé popolnoma uničenih vinogradov davki vender ne odpišejo, če stoji le še par trt, ker pravijo izvedenci, ki pa niso večaki, da je to še vedno vinograd, in deželna

komisija je potem sprejela njegov nasvet, da se to postopanje prijavi c. kr. finančnemu ravnateljstvu s prošnjo za primerno pomoč. Vsled tega sklepa je visoka c. kr. deželna vlada naznanila deželnemu odboru dopis c. kr. finančne direkcije v Ljubljani, v katerem pravi, da se bode želji izrečeni v deželni komisiji dne 17. decembra leta 1891. ustreglo s tem, da se bodo izvedeni možje kot zaupni možje vzeli v presojo, ali je dotični vinograd uničen ali ne. Po zakonu z dne 20. decembra leta 1885. bi se država še ne mogla izreči za oproščenje od zemljiškega davka, ker tam stoji, da se sme davek odpisati, ako se na dotičnem zemljišči napravi nova kultura, pa vlada opozarja na zakon z dne 3. oktobra leta 1891. V tem zakonu je namreč povedano, da med elementarne nezgode spadajo tudi poškodbe po toči, vodi in ognji, vzela se je torej med te nezgode tudi poškodba po trtni uši in vsled tega vsak lastnik po trtni uši uničenega vinograda lahko prosi, da se mu odpiše davek. Taka določba sama po sebi pa še ne bode zadostovala, kajti navadni kmet bode od tega seveda težko imel kaj dobička, ker mora škodo pravočasno naznaniti, ako hoče dobiti odpisanega zemljiškega davka. Vse to sem omenil le mimogrede, da bode visoki zbor videl, kako napredujejo stvari zastran zasajanja novih vinogradov na Dolenjskih krajih.

Kar se pa tiče predloga častitega gospoda poslanca Pfeiferja, mora vsakdo priznati, da bode morala dežela priskočiti našim vinogradnikom na pomoč, ako se hočejo ohraniti pri moči, da bodo mogli eksistirati in spolnovati svoje državljsanske, deželne in občinske dolžnosti. Finančni odsek je bil mnenja, da znesek, katerega nasvetuje gospod poslanec Pfeifer ni previsok, posebno zaradi tega ne, ker le pod tem pogojem, da privoli dežela to svoto, dobimo jednako podporo tudi od države. Zapreka pa je sedaj še, da tisti zakon, o katerem je govor v nasvetu in katerega pogoji bodo veljali tudi za deželno posojilo, še ni sankcioniran. Sklenen je sicer v obeh zbornicah, ampak sankcioniran še ni. Treba bode tudi še temeljitega poizvedavanja, kako postopati pri dovolitvi podpor in torej finančni odsek ne more priporočati, da visoki deželni zbor že sedaj postavi 10.000 gld. v proračun za leto 1893., zakaj mi delamo proračun le za l. 1892. in torej ne moremo tega zneska določiti že za leto 1893. Z ozirom na to nasvetuje finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Predlog gospoda poslanca V. Pfeiferja se izroča deželnemu odboru, da o njem poroča, oziroma svoje nasvete stavi v prihodnjem zasedanju deželnega zbora, ako bode dotični od deželnega zbora skleneni zakon dobil Najvišje potrjenje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 21. točki dnevnega reda, to je:

21. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Dolu za odpis oskrbovalnih troškov za hirajočo Frančiško Vidmar.

21. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Lustthal um Abreibung der Siedenhäuserverpflegskosten für Franziska Vidmar.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Zastop občine Dol se je zopet obrnil do visokega deželnega zbora s prošnjo, da bi se prevzela ostala svota nabranih troškov za hirajočo Frančiško Vidmar, namreč 247 gld. 40 kr., katero mora plačati občina Dol občini Raka, na deželni zaklad. Za to ubožico se je nabralo od 18. aprila leta 1884. do 15. marca leta 1887. troškov v skupnem znesku 397 gld. 40 kr. Dne 15. marca leta 1887. namreč je prevzela občina Dol ono ubožico v svoje oskrbovanje, ali prav za prav oddalo je neki ženi v občini Raka. Sedaj pravi občina, da jej ni mogoče onega dolga 397 gld. 40 kr. popolnoma poplačati, akoravno jej je deželni odbor že dvakrat naklonil po 50 gld. s tem, da jej je podelil ustanovi cesarja Franc Jožefa. Občina je izlastne blagajnice tudi že poplačala 50 gld., ostala je pa vender še na dolgu 247 gld. 40 kr., kateri znesek naj bi se prevzel na deželni zaklad.

To prošnjo utemeljuje občina Dol s tem, da ima za šolo in druge stvari jako visoko potrebsčino in da plačuje precej visoko priklado.

Finančni odsek se je uveril, da ima občina Dol, katera ni velika in plačuje neposrednih davkov le okolo 2000 gld., že več let 40% priklado za šolske in druge potrebe in da bi bilo torej umestno, dovoliti jej kako podporo, da bode s časom poplačala občini Raki svoj dolg za hirajočo Frančiško Vidmar. Vsled tega nasvetujem v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja zastopa občine Dol, da bi se ostanek oskrbovalnih troškov za hirajočo Frančiško Vidmar v znesku 247 gld. 40 kr. prevzel na deželni zaklad, se izroča deželnemu odboru, da bi se pri podelitvi cesar Fran Jožefovih ustanov oziral na to občino“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k daljni točki, to je:

22. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Budanjah gledé podpore za popravo občinske ceste.

22. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Budajne um Subvention behufs Herstellung einer Gemeindefstraße.

Poročevalec vit. dr. Bleiweis-Trsteniški:

Visoki deželni zbor! Županstvo v Budanjah v postojnskem okraji je prosilo, da bi se mu za popravilo občinske ceste, katera spaja vas Budanje z glavno državno cesto Vipavsko-Goriško, dala podpora iz deželnega zaklada. Prosilci utemnjujejo to prošnjo tako, da je vas sama le majhna, da šteje samo 700 duš in da je ta pot jedina vozna zveza, ki spaja vas Budanje s svetovnim prometom. Drugi razlog je ta, da je cesta tako strma, da morajo večjidel nositi vse tovore iz Budanj do državne ceste in da so se že dostikrat nesreče zgodile, ker se vprezajo voli. Potem navajajo, da se cesta zelo rabi, ker občujejo po njej vedno mnogi kupčevalci s sadjem. Dalje poudarjajo, da oni sami te prepotrebne poprave ne morejo izvršiti, ker je občina majhna, ker so prebivalci večjidel sami težaki in da plačujejo vsako leto 15—20% naklado. Končno utemnjujejo to prošnjo tako, da so imeli že več let po vrsti slabe letine, da jim je trta pozebla, toča pobila vinograde in da so v taki bedi, da sami dotične poprave nikakor ne morejo izvršiti.

To prošnjo je dobil deželni odbor, kateri je zahteval, da naj občina predloži proračun, koliko bi stala poprava te občinske ceste. Budanjčani so potem najeli nekega cestnega mojstra iz Cola in ta jim je naredil precej natančen in primeren proračun, iz katerega je razvidno, da bode poprava stala 1820 gld. Omenjam le, da je ta cesta dolga 1405 metrov, torej komaj 1½ kilometra. Deželni odbor je pustil proračun in načrt revidirati od deželnega nadinženirja Witschla, kateri se je izjavil, da je načrt prav primeren in tudi proračun precej natančen, tako da ni imel nič posebnega omeniti in proračun popravil le za nekoliko goldinarjev. Ob enem je pa tudi nasvetoval, da naj bi inženir Čadež, ki ima ravno v Vipavi dela za deželo, pregledal to cesto na lici mesta in potem tudi izrekel svoje mnenje o njej. Deželni odbor se pa tega drugega predloga ni poprijel, ker je mislil, da ima kulturni inženir drugega posla dovolj in ker je deželni nadinženir se izjavil, da je proračun primeren. Zatorej je v svoji seji dne 14. oktobra lanskega leta sklenil, da naj se ta prošnja izroči visokemu deželnemu zboru v primerno rešitev. Finančni odsek se je v svoji včerajšnji seji precej temeljito bavil s to zadevo in čeravno se je od vseh strani več ali manj pripoznalo, da so razlogi, katere je navedlo županstvo v Budanjah res opravičeni, se vendar finančni odsek ni mogel odločiti za to, da bi se dala kaka podpora v namen poprave te občinske ceste. In sicer je imel za to več razlogov. Prvi razlog je, da je daljava te ceste vendar jako majhna in torej bi občina že zamogla sama izpeljati in popraviti to cesto.

Na drugi strani je v poštev vzel, da takih slabih občinskih potov imajo mnoge občine v deželi in če bode vsaka občina, katera je v takem po-

ložaji, prosila za podporo, bode visoki deželni zbor vsako leto dobil toliko prošenj, da mu bode manjkalo časa za rešitev važnejših stvari. Dalje se je v poštev jemalo, da so tam večjidel sami kupčevalci s sadjem, kateri običajnega dela pri popravi te ceste ne bi zvrševali sami, in se dosti ne brigajo za občinske razmere. Omenilo se je tudi, da tam materijala ne manjka in da zaradi tega ne bode občina imela toliko težav pri popravi te ceste. Omeniti mi je še, da je županstvo prosilo, da bi visoki deželni zbor prevzel vsaj polovico stroškov za izvrševanje te cestne poprave, torej skorej 900 gld. Končno se je oziral finančni odsek tudi na to, da po § 18. naše deželne cestne postave imajo vse občine same skrbeti za občinska pota, ako nova naredé ali stara popravljajo, in končno so bile merodajne finančnemu odseku one velike svote, katere se za cestne namene nahajajo v letošnjem proračunu, iz katerega je videti, da bode teh stroškov in sicer rednih okroglo 71.000 gld. in izrednih 45.000 gld., torej skupaj skorej 116.000 gld. Vsi ti razlogi, posebno pa razlog, da morajo za občinske ceste skrbeti občine same, so bili finančnemu odseku merodajni, da se ni mogel odločiti za to, da bi priporočal visokemu deželnemu zboru prošnjo te občine za podporo v svrhu poprave občinske ceste. Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja županstva v Budanjah, da bi se tej občini za popravo občinske ceste podelila deželna podpora, se odkloni.“

Poslanec Lavrenčič:

Prosim besede!

Visoki zbor! Obžalovati morem, da je finančni odsek to nujno in opravičeno prošnjo občine Budanjske brez tehtnih razlogov in takorekoč lahko-mišljeno odklonil.

Ko bi bila stvar gospodom v finančnem odseku tako znana, kakor je meni, gotovo bi bili drugače sklenili.

Gospodje izražajo bojazen, da bi se enake prošnje občin pomnožile. Čudna je ta bojazen, ker gospodje, ki z manoj vred že mnogo let sedé v tej zbornici, dobro vedó, koliko se je že občinam dovolilo podpore za take in enake namene. Da ne segam nazaj v minola leta, omenim samo to, da se je letos občini na Bledu dovolilo 3000 gld. podpore. Vprašam, kakšno korist imajo deželani od takih naprav? Tako letovišče je za tujce, kateri dajejo za-služek le dotičnemu kraju. Pomislite, koliko je deželni zbor dovolil za razne potrate, kakor so na priliko deželno gledišče, muzej i. t. d., od katerih dežela nema koristij. In za take potrate, kakor so na priliko gledišče, je morala tudi ta revna občina pri davkih donášati svoje prispevke. In ravno v vipavski dolini so davki v prvi tarifi. Poročevalec je omenil, da je občina revna in da se prebivalstvo preživlja večinoma s prodajo sadja. To je res, ker tamošnji prebivalci bi sicer morali lakote umirati, ko bi se ne pečali s to kupčijo. Ta pot je res kratka, ali gospodje bi se morali prepričati, s koliko težavo

Budanjci spravljajo svoje pridelke z zemljišč, katerih sta dve tretjini v nižavi. Po dva, tri pare volov morajo vprezati v jeden voz, in živino morajo najemati, ker ubožni občinarji imajo komaj le po jeden par vprežne živine.

Se hujsa in nevarnejša pa je vožnja navzdoli. Po dve kolesi je treba zavreti in še ne zadošča. Tu se je prigodilo že mnogo nesreč. Jeden slučaj: Pred nekimi leti je peljal krepak mož težko naložen voz v dolino. Ko pride na najhujšo strmino, utrga se zavora pri obeh kolesih, mož drži za oje, izpodtakne se, pade pod voz, ki ga popolnem razmesari. Vipavec je priden in varčen, ali letine so slabe, vinoreja peša in tako vedno bolj zagaža v revščino. To bodi dovolj. Dostavim le še to, da se bo podpora porabila večjidel le za odkup zemljišča. Upam torej, da bode visoki zbor glasoval za moj predlog, ki se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Občini Budajne se dovoli za preložitve in popravilo občinske ceste podpora 500 gld. iz deželnega zaklada“.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Lavrenčiča, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi.

Gospod poslanec dr. Vošnjak se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Vošnjak:

Visoki zbor! Priznavam, da ima častiti gospod poslanec Lavrenčič popolnoma prav, da s tako odločnostjo zagovarja potrebe svojega okraja in sem tudi prepričan, da je občina res potrebna podpore. Vender pa se moram obrniti proti jedni opazki gospoda predgovornika, ker namreč on očita deželnemu zboru, da na drugih straneh silno trati denar, za to ubogo občino pa nima ničesar. Tu je omenil posebno tudi Bled, ali on se moti, kajti gledé Bleda ni šlo za kako pot, temveč za napravo letovišča. Čudim se pa, kako more misliti, da dežela nima nikakega dobička od tega, če se povzdigne Bled. Če pride vsako leto kakih 1200 tujcev na Bled in vsak v naši deželi izda, recimo le 100 gld., kolik znesek je to in ta denar pa ne ostane samo na Bledu, temveč pride deloma tudi v Ljubljano, pa tudi Vipavci sami imajo od teh tujcev dobička za sadje, katero jim prodajo. Mislim, da bodo Vipavci in občina Budanje od tujcev gotovo toliko dobička imeli, kolikor so donašali k oni podpori za Blejsko letovišče.

Sicer pa popolnoma sprevidim, da bi bilo nekaterim občinam treba dati podpore za občinske ceste, akoravno je potrebščina za ceste v zadnjih treh letih strašno narastla. Leta 1890. je dežela plačala za ceste 14.500 gld., vsled novega zakona pa plačuje 61.000 gld. Skupni troški znašali so leta 1890. 44.000 gld., sedaj pa so narastli na 116.000 gld., torej skorej trikrat toliko, tako da se ne more reči,

da deželni zbor ne gleda na vse strani in ne skrbi za vse kraje.

Kar se tiče občinskih cest, po postavi občine nimajo pravice do deželne podpore, kajti cestni zakon govori le o deželnih in okrajnih cestah, vender pa naj bi se občine, če so prav potrebne in same ne morejo storiti vsega, podpirale tudi gledé občinskih cest in zato sem spisal tu nek predlog, katerega priporočam visokemu deželnemu zboru. Vender pa bi ne rekel, da naj se predlog že sedaj sprejme, temveč bi nasvetoval, da se z ozirom na to, da je principijelne važnosti, izroči finančnemu odseku. Predlog se glasi:

„1.) Deželnemu odboru se dovoli kredit 2000 gld., da iz njega podpira občine pri popravljanju važnih občinskih cest, kedar je dokazana potreba poprave in občine niso v stanu plačati vseh stroškov“.

Ko bi se ta predlog sprejel, bi dodal še drug predlog, ki bi glasil:

„2.) Z ozirom na ta predlog vrača se prošnja občine Budajske finančnemu odseku znova v pretres in poročanje“.

Če se sprejme ta predlog, oziral se bode deželni odbor gotovo na vse fakta, katera je navedel gospod poslanec Lavrenčič. Prosim torej, da visoki zbor pritrdi tema predlogoma.

Deželni glavar:

Opozarjam na to, da je predlog gospoda poslanca dra. Vošnjaka prav za prav samostalen predlog, ki bi se imel po nasvetu gospoda predlagatelja izročiti finančnemu odseku.

Če dovoli visoka zbornica, glasovali bomo pozneje o tem, ali se ima ta predlog izročiti finančnemu odseku, ker ni v direktni zvezi s predmetom, kateri ravnokar stoji v razpravi.

V prvi vrsti prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca dra. Vošnjaka, naj blagovolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt.

Želi še kdo besede o predlogu finančnega odseka?

Poslanec Klun:

Visoki deželni zbor! Oglasil sem se k besedi, da bi prosil visoki zbor, naj blagovoljno popravi sklep finančnega odseka, katerega je ravnokar predlagal gospod poročevalec. Deželni odbor sam je priporočal prošnjo Budajske občine visokemu zboru, da naj se na njo ozira in omenjeni občini dovoli primerno podporo; ali v finančnem odseku odbila se je prošnja s pretvezo, da bi se napravil nevaren prejudic, ako bi se dajale podpore za občinska pota in ceste. Poudarjalo pa se je že v finančnem odseku, da to ni nič novega, ampak da se je tako godilo zmirom in da se bode to godilo, dokler bode ostal deželni zbor. Jaz sem se potrudil in pregledal zadnje tri letnike stenografičnih zapisnikov in našel, da se je dovolilo že veliko takih podpor. Hočem jih sedaj na kratko navesti, da se gospodje prepričate, kako je ravnal naš deželni zbor, kateri je dostikrat

za občinska pota dovoljeval toliko podpore, da so znašale skorej polovico proračunjenih stroškov, dasiravno je bila mnogokrat vsa potrebščina veliko manjša in bi jo bile občine same veliko lažje zmagale, kakor v našem slučaju gledé občine Budanjske.

V letniku 1888. nahajam občino Št. Rupert, kateri se je dovolilo za bistrški most podpora 300 gld., dasiravno je bilo podjetje proračunjeno na 1485 gld. — dalje občino Tomišelj, katera je morala popraviti nek most čez Iško; za vse delo je bilo proračunjenih samo 120 gld., vse eno se je dovolila deželna podpora 50 gld., dalje nahajam cesto med Bledom in Rečico, katera veže Rečice s cesto okolu blejskega jezera; delo je bilo proračunjeno na 1042 gld., deželna podpora pa je znašala 500 gld., torej skorej polovico; podobčina Gora imala je popraviti cesto čez Potoke in imela je za popravo 3 mostov potrebščine 250 gld., dovolila se jej je od deželnega odbora podpora v znesku 100 gld.; občina Št. Jurij dobila je za popravo občinske ceste, za katero je bilo proračunjenih 500 gld., deželno podpora 200 gld.; občina Dol v Črnomaljskem okraji dobila je za cesto med Lazami in Dolenjem Logom deželne podpore 200 gld.; soseska Visoko pri Kranji napravila je most čez Kokro, troški so bili proračunjeni na 508 gld. 77 kr. in dala se je občini deželna podpora 150 gld.; vas Godešice pri Loki imela je popraviti most čez Soro na podobčinski poti, troški so bili proračunjeni na 1200 gld., iz deželnega zaklada dobila je podpore 300 gld. (Nemir in smeh na levi. — Urruhe und Gelächter links); prosim gospodje, nikari se ne smejajte; to so samo podpore iz leta 1888., ali pridejo še druge. Za občinsko cesto „v Ključih“ se je potrebovalo 1380 gld., in dežela je dala podporo 400 gld.; dalje se je delala občinska cesta iz Studenca na Golo, troški so znašali 5654 gld. 5 kr.; deželna podpora je znašala 1000 gld. in pozneje se je še plačal nek dolg, katerega je bila občina napravila, vrhu tega, da jej je podaril 600 gld. tudi grof Auersperg; popravljala se je cesta iz Ustije v Ajdovščino, troški so bili proračunjeni na 1982 gld., dalo se je pa iz deželnega zaklada 600 gld.; za popravo ceste iz Vojskega v Idrijo so bili troški proračunjeni na 1771 gld. 60 kr. in podpora iz deželnega zaklada je znašala 300 gld.

V letniku 1889. imamo naprej Blejsko občino, kateri se je za popravo občinskega mostu čez Savico pri Vodeščah po nasvetu njega ekscelencije gospoda poslanca barona Schwegelna dovolila deželna podpora 1000 gld.; dalje nahajam Bohinjsko Bistrico, kateri se je za zgradbo občinske ceste na Nemske Rovte, katera je stala 3842 gld., izplačala podpora 1000 gld. iz deželnega zaklada (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Čujte!“); občini Borovnici se je dalo za popravo po nalivih poškodovanih občinskih cest, katera je bila proračunjena na 2780 gld., deželne podpore 600 gld.; občini Kanji Dol pri Črnem vrhu dovolila se je za zgradbo nove občinske poti, proračunjeno na 1648 gld., iz deželnega zaklada podpora 300 gld.; za občino Čemšenik pa dovolilo se je za popravo občinske ceste iz Čemšenika v Trojano 100 gld. deželne pod-

pore; koliko je znašala potrebščina v dotični točki ni povedano.

V stenografičnem zapisniku leta 1890. nahajam deželno podporo za zgradbo mostu pri Jaršah na občinski cesti Jarše-Mengeš, in sicer podporo 1000 gld., dasi je vsa potrebščina znašala 4600 gld. Dotično prošnjo je menda, če se ne motim, jako toplo podpiral častiti gospod poslanec Kersnik; občini Marija-Devica v Polji podelila se je za popravo občinskega pota ob gostinškem grabnu deželna podpora 149 gld.; občina Jablanica dobila je za popravo nekega občinskega pota, za katero je bilo proračunjenih 1460 gld. iz deželnega zaklada podporo 300 gld.; občini Planini v Vipavi dovolila se je za preložitve občinske ceste iz Planine do državne ceste, proračunjeno na 7934 gld. 66 kr., deželna podpora 1000 gld.; podobčina Podkoren dobila je za popravo občinskih potov, proračunjeno na 1500 gld., deželne podpore 250 gld., poleg tega pa od c. kr. cestnega erarja tudi še 400 gld.; občina Št. Lampert je imela za popravo občinske ceste Št. Lampert-Sava stroškov 412 gld., in dala se jej je podpora 200 gld. iz deželnega zaklada; občini Št. Jurij in Lipljene ste dobili za napravo ceste iz Št. Jurija do Tlake, ki je stala 3246 gld., deželno podpora 1000 gld.; občina Vače je za popravo občinskih potov dobila iz deželnega zaklada 150 gld. podpore, občina Šmarinja pa za občinsko cesto iz Klanca na Zalog 200 gld.; in če pogledamo v zapisnik l. 1891., najdemo, da je deželni odbor za cestno zgradbo pri Krvavi peči, katera je bila proračunjena na 921 gld., dovolil deželno podporo v znesku 200 gld.; poprej je bila podobčina Krvava peč za ta občinski pot dobila že 300 gld.; za popravo občinske ceste Knaj-Karlovec znašali so troški 700 gld., dovolila se je deželna podpora 250 gld.; občini Polšnik dala se je za podporo občinskih potov iz deželnega zaklada podpora 100 gld.; občini Gradišče pa tudi v ta namen podpora 150 gld., dasi so dotični troški znašali le 340 gld.; in končno dobila je občina Dvor za napravo brvi čez Krko pri Stavčji vasi, katera zgradba je bila proračunjena na 670 gld., deželno podpora 150 gld.

To so le nekateri podatki in najti bi se dali morebiti še drugi, ki so meni pri površnem pregledu ušli. Iz tega vidite, da podpore, ki se dovoljujejo občinam za popravo občinskih potov, niso nič novega, ampak stara, dobro utemeljena reč, ker je treba pri vsaki občini v prvi vrsti skrbeti, da ima dobra občila in da more lahko spravljati in prepelevati svoje pridelke med svet. Pač pa bi bil jako nevaren precedens, če bi mi pritrdili pretvezi, s katero je finančni odsek odklonil prošnjo občine Budanjske, in sprejeli načelo, da za občinske potrebe in za občinska pota ničesar ne smemo dajati iz deželnega zaklada. Ako bi ta precedens obveljal, potem bi pač morala naša dežela in ljudje po deželi izgubiti vse zaupanje do deželnega zbora, ker bi videli, da on podpira le tisto, kar služi meščanom, da pa nima srca in denarja v podporo kmečkih občin. To bi bil jako nevaren precedens, ker bi morda prisilil poslance, da se delé v dva tabora, in da se kmetski poslanci protivijo zastopnikom mest in trgov. Vprašam vas, ali bodeste res našli v našem deželnem

zboru ljudi, ki bi kaj takega želeli? Mislim, da se večina te zbornice še vedno drži načela, da je treba enakomerno skrbeti za vse kroge v deželi in dovoljevati podpore za letovišča in za meščanske naprave, ki so potrebne, da se pa tudi kmetskim občinam ne sme odrehati onega, kar jim je za njihov obstanek potrebno. (Odobranje med somišljeniki. — Beifall unter den Gefinnungsgeuossen.) Kdor noče nasprotstva med zastopniki meščanskih in kmetijskih občin, naj se drži tega načela in naj glasuje za predlog, katerega je stavil gospod tovarš Lavrenčič.

Zanašam se v prvi vrsti na gospode deželne odbornike, kateri so prošnjo priporočali visokemu deželnemu zboru in od katerih zaradi tega pričakujem, da bodo dosledno tudi v tej zbornici glasovali za predlog gospoda poslanca Lavrenčiča, ne pa za predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka. Apelujem pa tudi na častite gospode veleposestnike. Med cestami, za katere smo bili dovolili podpore iz deželnega zaklada, so tudi take, ki v veliko večji meri nego kmetijskemu prebivalstvu služijo koristim našega veleposestva. Vsi moramo želeli, naj bi se veleposestvo krepko razvijalo, da bi zamoglo podpirati manjše kmetovalce; zaradi tega pa se tudi nobeden izmed kmetijskih poslancev ni protivil, kadar je šlo za podporo kake cestne zgradbe, katere je bila v prvi vrsti morda v prid našemu veleposestvu; ali zanašali smo se, da bodo tudi veleposestniki z nami glasovali in se z nami potegovali, kadar pridejo na vrsto kmetijske težnje. Zato prosim tudi častite gospode veleposestnike, naj glasujejo za predlog gospoda poslanca Lavrenčiča in popravijo napako, katero je storil včeraj finančni odsek.

Poslanec Hribar :

Visoka zbornica! Gotovo mora vsakdo v tej zbornici priznavati, da sem vselej, kadar je šlo za važne in v istini potrebne stvari na Dolenjskem, na Gorenjskem ali na Notranjskem, z veseljem glasoval za vsako podporo. Tudi v tem slučaju s početka nisem bil principijelen protivnik, da bi se zgradba občinske ceste v Budanjah podpirala iz deželnih sredstev, ali razlogi, kateri so se navedli v finančnem odseku proti temu, bili so taki, da so končno tudi mene prepričali, da ne gre podpirati občinskih cest, ne da bi se pomislilo, kaki bodo nasledki. Gospoda moja, lahko je, sklicevati se na sklepe prejšnjih let in lahko je reči, da danes ne gre za nikakoršen precedens, toda pomisliti morate pa tudi, kam bomo prišli v bodoče, ako bomo vedno dovoljevali občinam take podpore. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj jih ne bomo vsaki dovolili!“) Seveda ne vsaki; to bi bilo tudi žalostno, ali občin, katere imajo slabih občinskih potov, je veliko in če pričnete jedenkrat s takimi podporami, potem nam bodo prošnje kmalu dohajale od vseh strani. Ravno danes nam je došla iz Vipavskega okraja neka prošnja, da naj podpiramo zgradbo kanalov pri veliki cesti in takih prošnjah dobili bomo v prihodnje še več.

Ne sklicujte se na precedence, kajti ako je poprej deželni zbor postopal prepotratno, treba je da sedaj postopa drugače. Pomisliti je tudi treba, da bode leta 1896. prenehal srečni čas, ko je dežela dobivala še tiste velike doneske od države vsled konvertovanja zemljiško-odveznega dolga. Takrat bode treba visokemu zboru za velike troške, katere ima dežela, tudi nalagati velike doklade in ne vem, kaj bodo takrat rekli poslanci kmetijskih občin, ki danes zagovarjajo vsako podporo za lokalne stvari, in kako bodo glasovali za velike priklade, katerih nam bode treba. Zaradi tega Vas svarim, da ne glasujete danes že meritorno o predlogu gospoda poslanca Lavrenčiča; pač bodem pa za svojo osebo glasoval za predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka.

Glavna stvar pa, gospoda moja, da sem se oglasil k besedi, ni ne predlog gospoda poslanca Lavrenčiča, ne predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka in tudi ne opazka gospoda poslanca Lavrenčiča, ki je dejal, da je finančni odsek, ki se je v resnici prav temeljito baval s to stvarjo, lahkomišljno odklonil prošnjo Budanjske občine, temveč oglasil sem se, ker so me globoko v srce zadele besede istega gospoda poslanca, ko je dejal, da smo potratno ravnali, če smo tolike svote izdali za muzej in za gledališče. Mislim, da moramo zastopniki slovenskega naroda globoko obžalovati, da so se take besede čule v zbornici dežele kranjske iz ust katerega koli poslanca, tembolj pa, ako so prišle iz ust slovenskega poslanca (Zivahno odobranje v centru — Lebhaftes Zustimmung im Centrum), ki bi moral vedeti, da je razvoj našega naroda odvisen od tega, kako napreduje v umetnosti in znanosti. (Odobranje v centru. — Zustimmung im Centrum.)

Povsodi na svetu napravljajo muzeje kolikor mogoče sijajno in gledajo, da tja prihajajo zbirke iz vse dežele, ker je od takega zavoda jako odvisen pregled historičnega razvoja dotične dežele, in mi smo postopali potratno, ko smo gradili naš muzej? Ako gospod poslanec Lavrenčič pravi, da Budanjska občina nima ničesar od njega, se on zelo moti. Sinovi vse dežele imajo veliko od tega, ako se napravi zavod, kateri služi in je podlaga višji omiki slovenskega naroda. Naj gospod poslanec Vipavskih občin to dobro pomisli, da, če bi bili predniki naši tako mislili, kakor misli on, da bi bila dežela Kranjska srečnejša, ako bi vsak volilec imel klobaso na krožniku, nego da bi deželni zbor votiral velike zneske za omiko in duševni razvoj slovenskega naroda, potem bi danes mi slovenski poslanci ne sedeli v tej zbornici v večini, temveč v večini bi bila še dandanes tista stranka, katere je sedaj tu v manjšini. To naj pomisli gospod poslanec Lavrenčič in potem mislim, da ne bode nikdar več govoril tako, kakor je govoril poprej.

Kar se pa tiče deželnega gledališča, vprašam, ali se visokemu deželnemu zboru v tem oziru sme očitati potratnost? Ali ve gospod poslanec Lavrenčič, da ni mogoč razvitek dramatične literature in dramatične umetnosti brez gledališča? Ali on ve, koliko je češki narod žrtvoval za svoje gledališče? Dva in pol milijona je žrtvoval narod češki, ker je vedel,

da je tak zavod za splošno omiko in za razvoj dramatične umetnosti neobhodno potreben.

Obžalujem, da sem se o tej priliki moral oglašiti, storil sem pa to, da protestujem proti takim besedam iz ust slovenskega poslanca. (Živahno odobravanje v centru in na galeriji. — Lebhaftes Zustimmung im Centrum und auf der Gallerie.)

Poslanec Šuklje:

Obžalujem častiti gospodje tovariši, da se tudi jaz ne morem strinjati s predlogom častitega gospoda poslanca Lavrenčiča in podpirati razloge, katere je navedel zanj tudi častiti gospod poslanec Klun. Meni je žal že zaradi tega, ker moram sam priznati, da je stališče, katero zavzema gospod poslanec Lavrenčič v tej zadevi, popolnoma razumljivo. Vsak poslanec ima dolžnost, skrbeti kolikor mogoče za interese svojih volilcev in razumljivo je samo po sebi, da dotičnim volilcem bolje ugaja, ako jim ni treba pokrivati vseh stroškov iz lastnega, temveč če se jim vsaj deloma pokrijejo iz deželnega žepa. To je umevno, ali kar se mene tiče, gospoda moja, ne morem zastopati v tem vprašanju drugega stališča, nego ono, katero mora imeti pred očmi poročevalec deželne zaklada. Ne bodem govoril pateristično in tudi se ne bodem oziral na razloge gospoda poslanca Lavrenčiča, s katerimi je skrbel za ornamentiko svojega govora, ampak oziral se bodem le na suhoparne številke deželne zaklada, in potem je sklep iz teh premis jasn in posledica čisto evidentna.

Gospoda moja, potrebščina deželne zaklada narašča silno in narašča zlasti v zadnjih, sicer za nas ugodnih letih. To se ne vidi nikjer tako, kakor ravno pri cesti. (Poslanec Kavčič: — Abgeordneter Kavčič: „Pri železni cesti!“) O železnici govoril bodem pozneje. (Poslanec Kavčič: — Abgeordneter Kavčič: „Zakaj pa ne sedaj?“ Deželni glavar: — Landeshauptmann: „Prosim, ne razgovarjati se!“) Danes gospod poslanec Kavčič se z Vami ne bodem razgovarjal o železnici. Pri cesti pa vidite, da potrebščina silno narašča. 10 let je tega, ozrite se nazaj in videli bode, da vse, kar je dežela takrat potrosila za to stvar, bilo je 20.000 gld. In kaj se je bilo votiralo še leta 1888.? — vsega skupaj 27.000 gld. Tri leta so minula in dandanes imamo za ceste proračunjenih 116.500 gld. (Poslanec Kersnik: — Abgeordneter Kersnik: „Čujte!“) To je — mimogrede bodi rečeno — tudi evidenten dokaz, kako neosnovana je trditev, da se tukaj zastopajo le meščanske koristi in prezirajo koristi kmetškega prebivalstva.

Gospoda moja, kaka posledica bi nastala, če se danes odločimo za podpore one občinske ceste? 116.500 gld. bomo preliminarili za deželne in okrajne ceste, sedaj pa pride še drugi faktor, druga potreba, za katero bode treba skrbeti deželnemu zakladu, namreč potreba: podpirati občinske ceste in pota. Častiti gospod kolega Klun je jako obširno dokazoval, da se s takim kreditom, namenjenim za občinske ceste, ne ustanovi noben novum, ampak da imamo zadosti precedencij; berilo je bilo precej dolgotrajno, pa ne vem, če tudi tako zabavno. Mene je zanimala

jedna stvar pri tistih podatkih, katera govori proti njemu, ker namreč vsi podatki dokazujejo, koliko je bilo zanimanje deželne zatopa za potrebe dotičnih kmetških občin, druga stvar pa je ta, da so bile te podpore namenjene gorenjski in notranjski strani in da ravno dolenjska stran, o kateri se vedno trdi, da je dobila preveč, skorej niti ne konkurira. Pri Črnomaljskem okraju — postavim — vidite, da je dobil vsega skupaj 200 gld. za tisto čisto izolirano občino Dol. Ali stvar je vender ta, poprej leta 1887., 1888., 1889. se je dala stvar lažje zagovarjati, kajti takrat smo imeli mnogo nižji cestni budget. Tako smo na primer še leta 1890. imeli v budgetu le 44.515 gld., dandanes pa stojimo trikrat višje in vprašam Vas kot referent deželne zaklada: kam pa pridemo, če pridenemo tem izrednim stroškom še podpore za občinske ceste in pota? za katere se bodo po preudicu, katerega danes ustvarjamo, občine oglašale s prošnjami, katere bodo še bolj utemeljene in podprte, nego je prošnja občine Budanjske, kajti gospoda moja, da bi potreba ravno Budanjske občine bila tako evidentna, se meni vsaj ne vidi dokazano. Slišali smo gospoda tovariša Lavrenčiča, ki je jako gorko zagovarjal svoj predlog, ali nekoliko statističnega materijala bi rad imel, nekoliko podatkov sem pogrešal, iz katerih bi bilo razvidno, koliko bi storil tisti okraj iz lastnih moči. Vzemite v roko generalštabno karto in videli bode, da občina Budanje leži v nekem trikotu, kateri je od dveh strani formiran po državnih ali erarskih cestah in na tretji strani imate okrajno cesto. V tem malem trikotu leži občina Budanje 1½ km oddaljena od državne ceste. Sedaj pa vzemite na primer Črnomaljski okraj, v kakem razmerju smo v tem okraju, kjer moramo za vse ceste vse storiti sami. I dalje, ne bi ugovarjal, ako bi cestni okraj Vipavski preveč obremenjen bil s cestami, ali pogledajte letno poročilo in videli bode, da temu ni tako. Cestni okraj Vipavski ne spada me one, ki imajo Bog zna koliko kilometrov okrajnih cest. Mi imamo cestne okraje, pri katerih vidimo, da znaša kilometrična daljavo okrajnih cest na primer v Kočevju 131 km, v Ljubljanski okolici 182 km, v Novem mestu 128 km, v Črnomaljskem okraju nad 130 km itd. Oglejmo si sedaj Vipavski cestni okraj in videli bomo, da spada med najbolj situirane okraje, samo dva ali trije okraji so še bolj ugodno situirani. Cestni odbor Vipavski ima skrbeti le za 27 km cest. 27 km in nekaj čez, ker ignoriram decimalke in pustim odstotke na strani, to je jako malo, in kar se tiče cestne priklade, tudi gledé tega Vipavski cestni okrajni med obremenjenimi, kajti tam nimate nikoli 20% priklade, še 10% ne in iz letošnje letnega poročila se razvidi, da tam, kar se tiče cestne priklade, izhajajo celó z 7%. Torej tudi iz tega se sprevidi, da je malo cestnih okrajev v tako ugodnem položaju, kakor ravno cestni okraj Vipavski.

Gospoda moja, jaz mislim, če se oziram na potrebe deželne zaklada, na vedno rastoče potrebščine in če se oziram na nevaren preudic, ne bode nikomur, ki resno misli na deželne finance, mogoče, tako meni tebi nič odločiti se za predlog gospoda tovariša Lavrenčiča. Gospoda moja, jaz podarjam še jedenkrat, da gre za jako nevaren pre-

judic, kajti to rečem, če se danes sklene ona podpora in to za tako občino, ki je v razmerno dobrem položaji, da prevzamem poroštvo, da bodo v prihodnjem letu prišle občine s celo kopo takih peticij in kdor je A rekel, reči mora tudi B. Nasledke in kvarne posledice tacega sklepa pa bomo čutili pri računskem sklepu in proračunu in zato bodem z vsem prepričanjem glasoval za predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka.

(Živahno odobravanje pri somišljenikih. — Lebhafter Beifall bei den Gefinnungsgenossen.)

Poslanec dr. Tavčar:

Prosim besede! Predlagam konec debate.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar predlaga konec debate.

Prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet, besedo pa ima še gospod poslanec Klun, ki se je že poprej oglašil k besedi.

Poslanec Klun:

V dolžnost si štejem, nekoliko odgovarjati gospodu predgovorniku. On je poudarjal, da naš proračun — zlasti za ceste — od leta do leta narašča. Da bode proračun rasel, to smo dobro vedeli, ko smo sklepali zakon o deželnih cestah; pomisliti pa se mora, da se bode zmanjšala potrebsčina za okrajne ceste, kadar bodo deželne ceste urejene, in da bodo ljudje sicer res več plačevali za deželne, nasprotno pa manj za okrajne ceste. Sicer pa splošni proračun, vsaj letos, ni tako neugoden in ne narašča tako silno, da bi se moglo reči: „sedaj se nam morajo oči odpreti, kam jadramo in zato odslej ne smemo dovoljevati nikakih podpor več“. Lani je bila potrebsčina proračunjena na 924.942 gld., za letošnje leto pa se potrebsčina predlaga s 855.789 gld. Če pomislite, da je proti preteklem letu odpadlo nekaj izvanrednih troškov, vidimo, da se proračun za letos nikakor ni povišal v isti meri, v kateri so odpadli izvanredni troški. Gospod poslanec Šuklje je omenjal, da leži občina Budanje v malem trikotu in blizu okrajne in državne ceste; ali kaj to koristi občini, če nima nobene zveze, po kateri bi mogla brez nevarnosti priti do okrajne, oziroma do državnih cest. Mislim, da ne more biti nalog visokega deželnega zbora, pustiti Budanjsko občino še vedno v takem položaji, da se ljudje nahajajo v smrtni nevarnosti in dogajajo take nesreče, kakor je pravil gospod tovariš Lavrenčič.

Gospod poslanec Šuklje je primerjal tudi podpore, katere je dala dežela občinam na Gorenjskem in na Dolenjskem, ter je rekel, da je jedina občina Dol dobila neko podporo. (Poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šuklje: „V Črnomaljskem okraji!“) Prosim, gospod poslanec je govoril o Dolenjskem. Jaz bi mu lahko naštel več takih slučajev, vsaj bi moral vedeti

na primer za podporo 300 gld., katera se je dovolila občini Šent-Rupert. Podpore, katere dovoljuje deželni zbor, gredó večinoma na Dolenjsko, pa gospod poslanec Šuklje smatra menda samo Črnomaljski okraj za Dolenjsko. (Veselost na levi. — Gelächter links.) Ali to ni glavni namen, da sem se še jedenkrat oglašil k besedi, temveč oglašil sem se, da nasprotujem predlogu, katerega je stavil gospod poslanec dr. Vošnjak. Omeniti moram, da je prejšnje čase deželni zbor dovoljeval podpore za občinska pota, pozneje pa je odstopil to stvar deželnemu odboru, češ, naj on rešuje dotične prošnje in dovoljuje podpore iz navadnega cestnega kredita. Sedaj tudi gospod poslanec dr. Vošnjak priporoča, da naj se stvar prepusti deželnemu odboru. Kdor je pregledal stenografične zapisnike in poročila deželnega odbora, videl je in vé, da deželni odbor nikdar ni odbil kake take prošnje, ampak da jih je vselej uslišal in dovoljeval primerne zneske, če so bili še tako majhni. Zaradi tega se je bil stavil v deželnem zboru predlog, da si deželni zbor sam pridrži pravico, dovoljevati take podpore, ker vsled večjega števila zastopnikov tudi lažje pretresa, ali je ta ali ona občina res vredna podpore, ali ne; jaz za svojo osebo sem še vedno za to, da si deželni zbor pridržuje to pravico tudi nadalje, in prav zaradi tega sem proti predlogu gospoda poslanca dr. Vošnjaka; po njegovem predlogu bi namreč prišli ravno do tega, čemur se hočemo izogniti, ker deželni odbor po dosedanji skušnji navadno dovoljuje več podpor, nego deželni zbor. Ta predlog je pa neumestn tudi zaradi tega, ker bi svota 2000 gld., katero priporoča gospod poslanec dr. Vošnjak kot kredit za občinske ceste in pota, ne zadostovala in bi moral v tem slučaju deželni odbor imeti na razpolaganje veliko večji kredit, če bi hotel tako rado-daren biti, kakor poprej, in ustrezati vsem prošnjam. Zaradi tega sem proti predlogu gospoda poslanca dr. Vošnjaka in nujno priporočam, da naj si visoki deželni zbor pridrži pravico, dajati občinam take podpore.

Končno še nekaj. Nikakor ne morem pritrdjevati zadnjim besedam gospoda poslanca Šukljeta, ki je rekel, da bode on skrbel za to, da bode prihodnje leto došla deželnemu zboru cela kopa takih prošenj, kakor je prošnja Budanjska. Tudi jaz sem poslanec okraja, v katerem so občine v marsikateri zadregi; ali še nikdar mi ni prišlo na misel, da bi šel „havzirat“ za peticije. Ako ima kaka občina res svoje potrebe, ne da bi jo bil kdo nahujskal za to, naj se obrne do visokega deželnega zbora, in če je dotična prošnja utemeljena, jo bode deželni zbor gotovo tudi uslišal; če pa pridejo take naročene prošnje, kakoršnih je omenjal gospod poslanec Šuklje, bode visoki zbor tudi vedel kaj ima storiti. (Odobrovanje na levi. — Beifall links.)

Poslanec Šuklje:

Prosim besede k stvarnemu popravku!

Častiti gospod tovariš Klun mi po krivici očita, da sem rekel, da bodem naročil kakih prošenj. Jaz nisem rekel drugega, nego da garantiram, da sem

porok za to, da bode v prihodnjem letu došla visokemu zboru cela kopa peticij. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „To je ravnoisto!“ Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: „V finančnem odseku ste to rekli!“)

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Najprej moram rektificirati izrek gospoda poslanca Lavrenčiča, kateri je hotel dokazati, da se bode svota 1820 gld., katera je proračunjena za poprave občinske ceste Budanjske, večjidel porabila za nakup zemljišč in vinogradov. O tem v prošnji ne stoji besedice, temveč rečeno je le, da bode poprava občinske ceste toliko stala. To je tudi čisto naravno, kajti ako bi se moralo vinograde in zemljišča odkupiti, bi poprava stala gotovo več. Gospod poslanec torej ni dobro informiran, ali pa je hotel nekaj povedati, o čemur sam ni bil prepričan. Kar se tiče druge opazke gospoda poslanca Lavrenčiča o muzeji in gledališči, ne morem se postaviti na tako stališče, prepričan sem pa tudi, da on sam že obžaluje svoje besede, ker ga smatram za tako značajnega slovenskega poslanca, da mu sedaj ne bode žal, da je poprej sam glasoval za dotične potrebne deželne naprave.

Obrnem se sedaj takoj k gospodu poslancu Klunu, kateri je navedel toliko statističnih dat glede podpor, katere je dežela delila za občinske ceste. Gospoda moja, te podpore so bile večjidel podeljene takim občinam, katere so trpele vsled vremenskih nezdod. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Res je to!“) Dve tretjini teh podpor najmanj dovolile so se za poprave mostov in večjidel za vodne stavbe.

Potem je navedel gospod poslanec Klun cesto, ki vodi okoli Bleškega jezera in je apostrofiral gospode veleposestnike, ki imajo morebiti tudi nekoliko interesov pri takih občinskih cestah. Jaz mislim, vsaka dežela stori kaj za svoja letovišča in kopališča, ker po njih pride tudi dosti denarja v deželo in menim, da to ni bil pravi način, prepričati gospode poslance o potrebi podpore za Budanjsko občino. Sicer pa je bil deželni zbor z ozirom na naš proračun preradodaren glede občinskih cest (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Res je to!“) in mora priti moment, da nêhmo s to radodarnostjo. Gospod poslanec kanonik Klun bi moral v prvi vrsti biti vesel, da smo se grešniki spokorili, a nasprotno, on nas še bolj naudušuje in pravi, le dajte še več za občinska pota in ceste.

Priporočam torej še jedenkrat gredlog finančnega odseka, kateri se mi zdi popolnoma umesten z ozirom na vse to, kar se je danes govorilo o Budanjski občinski cesti.

Deželni glavar:

Prestopili bodemo sedaj na glasovanje. Ker predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka sega najdalje, menim, da glasujemo najprej o predlogu gospoda poslanca dr. Vošnjaka, potem o predlogu gospoda poslanca Lavrenčiča in končno o predlogu finančnega odseka.

Poslanec Klun:

Prosim besede k glasovanju!

Prečastiti gospod deželni glavar je omenjal, da to, kar je predlagal gospod poslanec dr. Vošnjak, prav za prav ne spada k stvari, temveč je nekaj samostalni predlog, katerega bi bilo treba posebno utemeljevati. Menim torej, da se o njem ne sme precej glasovati, temveč šele po utemeljevanji njegovem.

Kar se pa tiče drugega predloga gospoda poslanca dr. Vošnjaka, je v zvezi s stvarjo le v toliko, v kolikor priporoča, da naj se prošnja Budanjske občine vrne deželnemu odboru, ako bi se sprejel prvi predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka.

Torej bi imel najprej priti na glasovanje predlog gospoda poslanca Lavrenčiča; ako se ta zavzre, more še zmirom priti na glasovanje predlog dr. Vošnjaka, da naj se prošnja Budanjske občine izroči deželnemu odboru, kteremu naj se v ta in druge enake namene dovoli kredit 2000 gld. Po odklonitvi tudi tega predloga končno obvelja nasvet finančnega odseka.

Deželni glavar:

Vsak poslanec ima pravico, staviti predlog glede vrste glasovanja.

Prosim torej gospode poslance, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Kluna, naj blagovolé ustati. (Se podpira. — Wird untertstützt.)

Predlog je zadostno podprt.

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svétnik Murnik:

Mislim, da se mora poprej konstatovati, ali ima častiti gospod poslanec Klun sploh prav ali ne. Jaz sem gospoda deželnega glavarja drugače razumel, namreč da se bode razgovarjalo o predlogu gospoda poslanca dr. Vošnjaka. S tem je bilo od strani slavnega predsedstva posebno utemeljevanje spoznano kot nepotrebno in torej se mora glasovati o predlogu gospoda dr. Vošnjaka ravno tako, kakor o drugih predlogih. Ako bi se sedaj glasovalo o predlogu, da se dovoli Budanjski občini 500 gld., potem bi se še enkrat o tem glasovalo, namreč pri predlogu gospoda poslanca dr. Vošnjaka. Mislim, da se ima ta predlog končno rešiti in sem tudi gospoda deželnega glavarja tako razumel, kajti sicer bi se ne bili vsi razgovarjali o tem predlogu.

Deželni glavar:

Glasovali bodemo o predlogu gospoda poslanca Lavrenčiča in prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog gospoda poslanca Lavrenčiča je sprejet in torej odpade glasovanje o predlogu finančnega odseka.

Poslanec dr. Vošnjak:

Sedaj umaknem svoj predlog, ker nima nobene podlage več.

Deželni glavar:

Ker je gospod poslanec dr. Vošnjak umaknil svoj predlog in odpade tudi glasovanje o predlogu finančnega odseka, je rešena ta točka dnevnega reda in preidemo k daljni točki.

Gospod poslanec Murnik se oglašja k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Prosim, da se 23. točka odstavi z dnevnega reda današnje seje, ker stvar še ni rešena in je treba še nekaj obravnav.

Deželni glavar:

Vsled naznanila gospoda načelnika finančnega odseka odstavi se torej 23. točka z dnevnega reda in prestopimo takoj k daljni točki, to je:

24. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občinskega zastopa Vrhniškega za razdružitev te občine v tri samostojne občine.

24. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeindevertretung von Oberlaibach um Trennung dieser Gemeinde in drei selbstständige Gemeinden.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki deželni zbor! V prošnji št. LXXIX. so navedeni tako obširni, raznovrstni in stvarni podatki, da se mi dozdeva najumestneje, prečitati to prošnjo (bere: — liešt):

„Glavna občina Vrhnika obsega pet podobčin, osem katastralnih občin, štiri župnije, eno kaplanijo, 6049 prebivalcev, 16 vasi, 934 hiš; svota direktnega davka na leto 16.482 gld. 88 kr. Občinski zastop šteje 26 izvoljenih odbornikov in 12 takozvanih virilistov.

Občinski zastop je v svoji seji 21. prosinca 1892. jednoglasno sklenil:

Naj se takoj kar je potrebnega ukrene, da se glavna občina Vrhnika razdruži v tri glavne (samostojne) občine in sicer:

1. Vrhnika, 2. Zaplana in 3. Podlipa.

Po tem razdruženju bi obsegali le-ti razdruženi tri občini in sicer:

1. Vrnika: tri podobčine; petero katastralnih občin, dve fari, eno kaplanijo, 5179 prebivalcev, 13 vasi, 786 hiš; svota direktnega davka na leto 14.699 gld.;

2. Zaplana: eno katastralno občino, eno faro, 421 prebivalcev, eno vas, 71 hiš; svota direktnega davka 855 gld.;

3. Podlipa: dve katastralni občini, eno faro, 449 prebivalcev, dve vasi, 77 hiš; svota direktnega davka 928 gld.

Glavna naloga občin oziroma njih zastopnikov je zvrševanje lastnega kakor tudi zročenega delokroga.

Vsebinska teh delokrogov se vsled novih zakonov čedalje bolj množi.

Glavni občini Vrhniki pa ni mogoče posla teh delokrogov vestno in vsestransko izpolnjevati vsled nečuvnih fizičnih oziroma prometnih zaprek, kateri morajo zopet po svoji naravi provzročiti različnost interesov; mogoče bi bilo pa dovršeno izpolnjevati vsa posla obeh delokrogov glavni občini Vrhniki, ako bi se iz nje izločili občina Zaplana in občina Podlipa. Obe te slednji občini pa želijo vsaka za-se biti izločeni, ker ste vsaka tudi zase zmožna izpolnjevati dolžnosti v obojem delokrogu.

Fizične zapreke po geografski legi so take, da jih ni moči odpraviti, da pa vplivajo nepopisno škodljivo na občinsko blagostanje.

Občina Zaplana je oddaljena od Vrhnike tri oziroma štiri ure vožnje poti in sicer tri ure do farovža, štiri ure do zadnjih hiš, — tudi hoda je po leti po bližinah dve uri, po zimi, ko sneg zapade, je promet po bližinah ustavljen celo zimo, po vožni poti pa pet do šest tednov.

Ta občina, katera plačuje na leto 855 gld. 70 kr. direktnega davka, leži visoko na gori in promet med Vrhniko v občinskih zadevah — kajti v drugih n. pr. gospodarskih zadevah sploh nič zveze ali prometa ni — ni samo zaradi oddaljenosti počasen in večkrat ustavljen, marveč tudi zaradi hribovskih visokih potov mučen in tako v dvojnem oziru škodljiv iz gospodarskega in iz političnega stališča za prebivalce, kateri so vsi izključno poljedelci.

Vsako leto zastaja uradovanje v tej občini od središča na Vrhniki v kljub največjemu in blagohotnemu prizadevanju.

Zeleti je torej izločitev in samostojno ustanovitev tej občini, katera ima itak lastno faro in nima nikake skupne imovine z Vrhniško občino; bila bi potem naravnim potom dospela do onega stališča, ker bi uživala koristi brez onih mnogih škod, ki so nastali samo vsled nenaravne zveze z drugimi občinami na onkraj velike ceste v oddaljenem močvirju.

Občina Podlipa je oddaljena od Vrhnike 2 uri vožne poti do vasi Podlipa in 4 ure vožne do vasi Žazar; — peš hoda je iz Vrhnike v vas Podlipa dve uri, v vas Žazar dve in pol uri. Tudi Žazar leži na višini v hribih in vožni promet se po zimi navadno za več tednov ustavi, večkrat se ustavi promet na pešpoti.

Ako se pomisli, da ima Podlipa lastno svojo faro, da plačaje na leto direktnega davka 928 gld. 9 kr., da žive v tej občini tudi izključno poljedelci, kateri nimajo v gospodarskem oziru prav nič zveze ali sploh prometa z Vrhniko, potem je umevno, kako važna naloga mora biti to za merodajne oblasti, da se odpravi vsa nepotrebna sila v zvezo in občinski promet z Vrhniko in da se ustanovi tudi Podlipa kot samostojna občina. Ta izločitev iz občine Vrhnike bila bi srečna pripomoč vsem prebivalcem v Podlipi in Žazar-ji v političnem in narodno-gospodarskem oziru.

Obe občini torej: Zaplana na eni strani in Podlipa na drugi, naj se izločite iz Vrhniške občine, s katero nimate nobene skupne imovine in naj se ustanovite samovlastnima. Mi želimo, naj bi se to

vender v visokem deželnem zboru umelo kot pre-nujna naloga v deželni upravi.

Naj se vender ločita hrib in močvir, kakor sta že v naravi različna, tako tudi v upravnih ozirih, naj se ločijo hribovci in morastarji, med katerimi nič naravnih skupnih interesov ni in nikdar biti ne more.

Prosi torej občinski zastop vsled polnoštevilnega jednoglasnega sklepa:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Občina Vrhnika razdružiti je v troje samostojnih občin: 1. Vrhnika z katastralnimi občinami: Vrhnika, Verd, Staravrhnika, Velka Ligojna in Blatna Brezovca; 2. Zaplana z katastralno občino istega imena; in 3. Podlipa z katastralnima občinama Podlipa in Žazar.

2. Ta razdružitev se ima izvršiti kakor hitro mogoče.

Na Vrhniki 4. marca 1892^a.

K tej prošnji omenjam le, da je tudi upravni gospodarski odsek bil mnenja, da je v vsakem oziru utemeljena in da je popolnoma v zmislu glavnega načela: „kolikor fará, toliko občin“.

V formalnem oziru treba poizvedeti o podatkih, katere smo slišali iz prošnje same in potem, da se bodo vršile poizvedbe pri interesovanih uradih in torej se upravni gospodarski odsek ni mogel izreči drugače, nego da pričakuje, da se bode visokemu zboru v drugem zasedanji stavil meritorni predlog od strani deželnega odbora. Vsled tega se je sklenil predlog:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželnemu odboru se naroča, da naj v meritorno rešitev prošnje vse kar je potrebno že letos uradno izposluje in v prihodnjem zasedanji poroča oziroma predloži načrt zakona“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Poslanec Lenarčič:

Visoka zbornica! Kot član vrhniškega občinskega odbora sem imel večkrat priliko prepričati se, da so interesi trga Vrhniškega in v nižavi ležečih vasi popolnoma v nasprotju z interesi hribovskih vasi. Pri vsaki priliki, ko je šlo za to, da se za trg kaj stori, ugovarjali so Hribovci in neopravičeno očitali, da se občinske priklade nepravilno uporabljajo v korist dolenjih občin in da se s tem oškodujejo Hribovci. Ta vedna nasprotstva pripravila so občinski odbor do soglasnega sklepa, naj bi se občine razdružile in ta sklep izvršil se je na ta način, da se je vložila prošnja do visokega deželnega zbora, ktera se ravnokar obravnava. Gospod poročevalec nam je dal mnogo statističnih podatkov, kateri kažejo, kake razmere bi potem nastale. Opomnil bi le, da je že sedaj bila občina v neprijetnem položaji, da je morala občinsko priklado, katera pripada na Hribovske občine vedno izločevati, kajti zastopniki teh podobnih nikdar niso hoteli ničesar vedeti o troških za šolske potrebsčine, za popravke farovža in kaplanije, ker

so vedno rekli: „otrok ne pošiljamo v šolo, v farovžu nimamo ničesar opraviti, ker imamo svoj farovž, in kaplanije ne potrebujemo“. Glavna občina Vrhnika pa ima še svoje posebno premoženje, obstoječe iz občinske hiše na Vrhniki, kjer so nastavljeni c. kr. uradi. To premoženje se vedno posebej opravlja in akoravno nimajo zastopniki unanjih občin pravega interesa pri tem premoženji, vender vedno glasujejo v občinskem zastopu, kadar se razpravlja o tem premoženji. Unanje občine so tega mnenja, da bi bila, ako bi se razdružitev izvršila, njihova uprava ceneja in mislijo, da bi se potem občinska priklada znižala, kajti gospoda župnika v Zaplani in v Podlipi sta obljubila, da jim bodeta pri uradovanji pomagala. Ako mogoče, naj se razdružitev izvrši in bi prosil, da visoka zbornica blagovoli sprejeti predlog upravnega odseka.

Poročevalec dr. Papež:

Častiti gospod predgovornik je podpiral predlog upravnega odseka, stavil ni posebnega predloga in torej, ker so ti razlogi vsopredni z razlogi navedenimi v prošnji sami, moram le priznati v zmislu nazorov upravnega odseka, da so še boljša podpora tej prošnji. Hočem le še dostaviti, kar poprej nisem omenil, da je bila pred par dnevi tukaj deputacija iz vseh treh občin, ki se nameravajo osnovati in da je ta povedala, da so te občine pred 18. do 20. leti že bile razdružene. Ravno tako sem govoril z okrajnim glavarjem gospodom Mahkotom, ki je tudi rekel, da bi bilo jako potrebno za prosilce, da bi se ugodilo njihovi prošnji.

Deželni glavar:

Bodemo torej glasovali, in prosim gospode, kateri pritrdijo predlogu upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

25. **Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji živinozdravnika Hugona Turka za razpis kake živinozdravniške službe oziroma za nagrado.**

25. **Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Thierarztes Hugo Turk um Ausschreibung einer Thierarztesstelle, beziehungsweise um Remuneration.**

Berichterstatter Baron Liechtenberg:

Hohes Haus! Herr Hugo Turk, geprüfter Thierarzt aus St. Veit in Unterfrain, hat ein Gesuch um Verleihung einer Thierarztesstelle oder Gewährung einer Remuneration eingereicht. Der Gesuchsteller weist vor allem darauf hin, daß in Krain noch an vielen Orten Thierärzte fehlen, so zum Beispiel in Reifnitz, Groß-laschitz, Vittai, Sittich, und daß auch die k. k. Bezirks-

hauptmannschaft in Vittai bei der k. k. Landesregierung angefordert habe, in Vittai einen Thierarzt anzustellen. Petent ersucht, es möge an einem der genannten Orte vom hohen Landtage eine Thierarztstelle ausgeschrieben werden, damit er eine Anstellung bekommt; sollte ihm jedoch diese nicht verliehen werden, dann möge ihm eine Unterstützung aus Landesmitteln bewilligt werden, damit er sich irgendwo niederlassen kann.

Der Verwaltungsausschuß war der Ansicht, daß das Gesuch zwar berücksichtigt zu werden verdiene, jedoch mit zu wenigen Beilagen versehen sei, weshalb er den Antrag stellt, diese Angelegenheit dem Landesauschusse zur Erledigung abzutreten.

Poslanec Povše:

Prosim besede!

Visoka zbornica! Ne bodem govoril obširno, temveč prosim potrpljenja le za dve minuti. Strinjam se popolnoma s predlogom gospodarskega odseka in bi le stavil še dva mala dodatna predloga, katera si bodem usojal utemeljiti na kratko. Ne bodem govoril o važnosti naše živinoreje, katera na podlagi statističnih dat reprezentuje kapitala nad 20 milijonov goldinarjev, in omenjam le uspehe, kateri so se pokazali vsled tega, da je državna uprava uredila veterinarsko službo. Gospoda moja, Vi se spominjate iz prejšnjih let, kolikokrat se je v tej zbornici govorilo o groznih nesrečah, katere so zadale našo živinorejo, o živinskih kugah in drugih boleznih. Odkar se je uredila služba živinozdravnikov po Avstriji, sme se z radostjo in z vso pravico konstatovati, da so se one nesreče, hvala Bogu, večidel zabranile in je naša živinoreja prišla v dokaj boljši položaj in jaz z vsem prepričanjem radostno pozdravljam to velevažno ustanovo služečo v prospeh živinoreji.

Spominjate se, da se je letos sklenila trgovinska pogodba z nemško državo in Italijo, in če je kateri del te pogodbe v korist dežele kranjske, je to gotovo oni del, v katerem se je zagotovil naši državi izvoz goveje živine. V ta namen dogovorili ste obe državi potrebno veterinarsko konvencijo. Če se bode ta pogodba strogo in skrbno izvrševala in se bode onemogočilo, da iz naše države ne bo prišla v Nemčijo po naši govedi kaka kužna goveja bolezen, zagotovljen nam bode nemški trg za našo živino in gotovo vsakdo priznava, da tedaj poskoči naši živini kupna cena, kadar pridejo na naše sejne tuji kupci iz Nemčije, posebno iz Bavarske in Italije. Vsa pogodba pa bode imela važnost le, ako bomo imeli dobro organizovano veterinarsko službo. Dežela Kranjska ima največkrat priliko, da se po tistem potu iz Hrvatske priklati kaka goveja bolezen in prav v Zatiški okraj se je bolezen že mnogokrat zanesla. Zaradi tega se je c. kr. okrajno glavarstvo v Litiji obrnilo do visoke c. kr. deželne vlade, da bi se tudi tam namestil živinozdravnik. Jaz sem imel priliko govoriti o tej stvari pri državnem zboru in pri ministerstvu in morem izjaviti, da so gospodom dobro došle dotične resolucije vseh deželnih zborov.

Na podlagi tega prosim, da visoka zbornica pritrdi sledečemu predlogu:

„1.) Deželnemu odboru se naroča, da potom visoke c. kr. deželne vlade izprosi pri visokem ministerstvu, da se namesti za politični okraj Litijski c. kr. okrajni živinozdravnik.“

Ker se pa to morda ne bode takoj doseglo, nasvetujem še:

„2.) Deželni odbor se pooblašča, za čas, dokler ne bo za ta okraj nameščen državni okrajni živinozdravnik, dobiti veterinarja, ki bi se naselil v Litiji ter mu naj odmeri primerno remuneracijo, oziroma letno nagrado.“

Po drugem nasvetu bi dobil deželni odbor samo pooblastilo, ne naročilo. Ako bode deželni odbor našel veterinarja, ki bi se skazal z dobrimi spricvali, ali ako se pokaže, da je veterinar, o katerega prošnji se je ravnokar poročalo, zaupanja vreden, zmožen in sposoben, priporočam, da deželni odbor temu gospodu obljubi dotično remuneracijo.

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predloga gospoda poslanca Povšeta, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predloga sta zadostno podprta, torej v razpravi. Želi še kdo besede?

Poslanec dr. Vošnjak:

Podpiram sicer predloga gospoda predgovornika v polni meri, ker je silno potrebno, da imamo v vsakem okrajnem glavarstvu živinozdravnika. V Litiji ga ni, in v Radoljci skrbi dežela zanj. Le glede drugega predloga častitega gospoda poslanca Povšeta bi nasvetoval, da se izroči finančnemu odseku, da bode določil dotični znesek, ker bi sicer deželni odbor ne vedel, odkodi naj vzame denar.

Poslanec Povše:

Jaz se popolnoma strinjam s predlogom, katerega stavlja gospod poslanec dr. Vošnjak.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Prosim besede!

Visoki zbor! Toplo pozdravljam vse nasvete, ki so se stavili v tej zadevi, akoravno bi se mi bilo bolj primerno zdelo, da bi bila šla ta prošnja narobe, namreč od deželnega odbora do deželnega zbora, ker bi se bil potem najbrž imel z njo baviti finančni odsek že v prvi seji in bi bila tako že lahko rešena. Mi itak vsi vemo, da je še precej daleč do tistega časa, o katerem je govoril častiti gospod poslanec Povše, namreč da nam bode prišla v korist pogodba z Nemčijo, ako bomo imeli dobro organizovano veterinarstvo, kajti ako mi nastavimo za političen okraj v takem obsegu kakor je Litijski, samo jednega živinozdravnika, moramo pač reči, da je s tem veterinarstvo le deloma osnovano. Ker je pa vendar bolje nekaj, nego nič, sem popolnoma za predlog gospoda poslanca Povšeta, kajti nekaj bode s tem vendar pomagano.

Obravnovali smo tukaj že jedenkrat o enakem predlogu in nekdo je stavil nasvet, da bi se stvar tako uredila tudi za Radoljski okraj. Stvar se je uredila, ali uverjen sem, da smo takrat, ko smo o tem govorili, vsi bili mnenja, da nam bode vlada tudi za Radoljco dovolila c. kr. živinozdravnika, ali žalibog imamo tam še vedno živinozdravnika, ki se mora zadovoljiti z malo podporo, katero mu daje dežela. Ker pa bomo sedaj na dveh krajih imeli tako podpirane živinozdravnike, upati je vender, da se bode vlada, oziroma ministerstvo oziralo na deželo Kranjsko in nam dovolila za vsak politični okraj vsaj jednega živinozdravnika. Mislil pa, da bi bilo najbolje, če se tako važna stvar vender že danes končno reši, akoravno se odsek še ni z njo bavil in zaradi tega nisem popolnoma za drugi nasvet gospoda poslanca Povšeta, ker v njem ni izrečeno, kolika bi morala biti podpora za živinozdravnika. Mislil bi, da se precej danes reče, naj visoki deželni zbor sklene:

„Deželni zbor dovoljuje 300 gld. nagrade iz deželnega zaklada za živinozdravnika v Litiji, in to tako dolgo, dokler ne bode za litijski politični okraj imenovan c. kr. živinozdravnik.“

Priporočam, da visoki zbor sprejme ta nasvet.

Poslanec Povše:

Prosim besede! Z radostjo umaknem svoj 2. nasvet in prosim, da blagovolj visoka zbornica pritrditi nasvetu častitega gospoda poslanca Murnika.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Murnika, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt.

Gospod deželni predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Vlada je v zadnjih letih več živinozdravniških mest v deželi Kranjski ustanovila, tako da sta sedaj od najstarejših okrajnih glavarstev samo dve glavarstvi, kateri še nimata svojega živinozdravnika. Moram pa zagotavljati, da ima visoka c. kr. vlada v tej zadevi prav dobre namene (Odobranje — Beifall), in mislim, da se bode želja, katero smo danes čuli, v kratkem času izpolnila in da dobila tudi poslednja dva okraja vsak svojega živinozdravnika. (Živahno odobranje. — Lebhafter Beifall.)

Berichterstatter Baron Liechtenberg:

Ich stimme dem Antrage des Herrn Abgeordneten Murnik vollkommen bei und bemerke, daß schon im Ausschusse darüber gesprochen und beschloffen wurde, einem derartigen Antrage beizustimmen, weshalb ich denselben namens des Verwaltungsausschusses wärmstens begrüße.

Poslanec dr. Vošnjak:

Umaknem svoj predlog.

Deželni glavar:

Glasovali bomo najprej o predlogu upravnega odseka in prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Zdaj glasujemo o prvem predlogu gospoda poslanca Povšeta, in prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno bomo glasovali še o predlogu gospoda poslanca Murnika, in prosim gospode, kateri temu predlogu pritrdé, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k zadnji točki dnevnega reda, to je:

26. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva Britof, Famlje in Gorenje Vreme, da se mitnica na Reški cesti opusti.

26. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeindeämter Britof, Famlje und Ober-Urem um Auflassung der Mauth an der Refastrasse.

Berichterstatter Baron Reibsch:

Hohes Haus! Die Ortschaften Ober-Urem, Britof und Famlje haben ein Gesuch eingebracht mit der Bitte um Auflassung der Mauth an der Refastrasse bei Famlje, oder Verlegung der Mauth in den Gerichtsbezirk Adelsberg und falls auch dies nicht bewilliget wird, um Befreiung der genannten drei Ortschaften von der Entrichtung der Mauthgebühr. Sie begründen diese Bitte damit, daß diese drei Ortschaften bei Erbauung der Brücke bei Skofje über die Refa durch Robot am meisten beigetragen, daß diese Mauth an der Landesgrenze gelegen ist und da der Verkehr hauptsächlich gegen Triest gerichtet, müssen diese Ortschaften die Mauthgebühr entrichten, obwohl die Ortschaft Famlje an der Mauth gelegen, die Ortschaft Britof $\frac{1}{4}$ Stunde und Ober-Urem $\frac{1}{2}$ Stunde Gehweges von der Landesgrenze entfernt ist, während die Fuhren aus dem Adelsberger und Feistritzer Gerichtsbezirke 3 Stunden die krainische Landesstraße benützen.

Ferner wird bemerkt, daß die Mauthgebühren bis Triest für diese Ortschaften 87 kr. betragen. Außer dem Gesuche liegt nichts vor. Der Verwaltungsausschuss ist der Ansicht, daß vor der Entscheidung in dieser Angelegenheit umsomehr noch Erhebungen zu pflegen wären, als die Bezirksstraßen-Ausschüsse von Adelsberg und Senojetich an den Einkünften der fraglichen Mauth participiren.

Ich erlaube mir daher im Namen des Verwaltungsausschusses folgenden Antrag zu stellen:

„Der Landesausschuss wird beauftragt, bezüglich der Mauth bei Famlje die dem Gesuche entsprechenden Erhebungen zu pflegen und in der nächsten Session zu berichten, eventuell den betreffenden Gesuchentwurf vorzulegen.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem je končan današnji dnevni red.

Prihodnja seja bode v četrtek, 24. dan tega meseca ob 10. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Naznanjam, da ima finančni odsek sejo v sredo ob 10. uri dopoldne in upravni odsek danes popoldne ob 5. uri.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri 15 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 2 Uhr 15 Minuten Nachmittags.

